

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)

Кафедра економічної кібернетики
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Оптимізація діяльності органів місцевого самоврядування в умовах
цифрової економіки (на прикладі фінансового відділу
Підгороднянської сільської ради)

Виконав(ла): студент(ка) IV курсу, групи ПКМ-61
спеціальності 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

	(підпис)	Ващенко В.В. (прізвище та ініціали)
Керівник	(підпис)	Мартиняк І.О. (прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	(підпис)	Берестецька О.М. (прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	(підпис)	Дмитрів Д.В. (прізвище та ініціали)
Рецензент	(підпис)	Корольок Т.М. (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ващенко В.В. Оптимізація діяльності органів місцевого самоврядування в умовах цифрової економіки (на прикладі фінансового відділу Підгороднянської сільської ради). - Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» спеціальності 051 «Економіка». – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2023.

Кваліфікаційна робота містить 67 сторінок, для розкриття тематики наведено 39 рисунків, 10 таблиць. При підготовці роботи використано 35 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процеси цифровізації економіки.

Предмет дослідження – діяльність органів місцевого самоврядування в умовах цифровізації економіки.

В ході дослідження використано наступні методи: аналіз та синтез, бенчмаркінг, опитування та кабінетні дослідження з використанням інструментів ВІ.

В першому розділі розглянуто сутність та особливості цифрової економіки, особливості функціонування органів місцевого самоврядування в даних умовах.

В другому розділі проаналізовано діяльність Підгороднянської сільської ради як загалом, так і фінансового відділу. Виділено основні аспекти роботи, пов'язані із організацією надання е-послуг, досліджено повноту їх надання.

В третьому розділі розроблено проектні пропозиції щодо вдосконалення е-комунікацій, е-послуг та е-участі мешканців громади для Підгороднянської сільської ради.

В четвертому розділі висвітлено основні питання охорони праці та безпеки життєдіяльності в органах місцевого самоврядування в умовах війни.

Ключові слова: ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА, ЦИФРОВІЗАЦІЯ, МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ, МОБІЛЬНИЙ ЗА СТОСУНОК, ПЛАТФОРМА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ.

ANNOTATION

Vashchenko V. Optimization of the activities of local self-government bodies in the conditions of the digital economy (the financial department of the Pidhorodne village council as a case study). – Manuscript.

Qualification work for obtaining "master" degree, specialty 051 "Economics". – Ternopil Ivan Pulyuy National Technical University. – Ternopil, 2023.

The qualification work contains 67 pages. 39 figures and 10 tables are given to reveal the subject, 35 sources were used.

The object of research is the processes of the economy digitalization.

The subject of the study is the activity of local self-government bodies in the conditions of digital economy.

The following research methods were used: analysis and synthesis, benchmarking, surveys and desk research using BI tools.

The first chapter examines the essence and peculiarities of the digital economy, the peculiarities of the functioning of local self-government bodies in these conditions.

The second chapter analyzes the activities of the Pidhorodne Village Council as well as its financial department. The main aspects of the work related to the organization of the provision of e-services are highlighted; the completeness of their provision is investigated.

In the third section, project proposals for the improvement of e-communications, e-services and e-participation of community residents for the Pidhorodne Village Council have been developed.

The fourth chapter highlights the main issues of labor protection and life safety in local self-government bodies in wartime conditions.

Keywords: DIGITAL ECONOMY, DIGITALIZATION, LOCAL GOVERNMENT, MOBILE FOR RELATIONSHIP, ELECTRONIC DEMOCRACY PLATFORM.

ЗМІСТ

Вступ	7
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ	9
1.1 Суть та особливості розвитку цифрової економіки	9
1.2 Роль місцевого самоврядування в процесах економічного розвитку	12
1.3 Особливості цифровізації місцевого самоврядування	16
АНАЛІТИКО-РОЗРАХУНКОВИЙ РОЗДІЛ	21
2.1 Загальна характеристика Підгороднянської сільської територіальної громади	21
2.2 Особливості діяльності Підгороднянської сільської ради в цифровій економіці	33
ПРОЕКТНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ РОЗДІЛ	44
3.1 Шляхи вдосконалення роботи фінансового відділу Підгороднянської сільської ради в умовах цифрової економіки	44
3.2 Проектні пропозиції щодо вдосконалення підходів до цифровізації Підгороднянської сільської ради	48
ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	58
4.1 Організація діяльності в сфері техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій на території Підгороднянської сільської ради	58
4.2 Особливості організації охорони праці в Підгороднянській сільській раді	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ВСТУП

Після проведення реформи місцевого самоврядування, важливим завданням постало налагодження його ефективної роботи, із використанням передових практик в сфері комунікації з громадськістю, налагодження зворотного зв'язку. В умовах глобальної цифрової трансформації економіки, використання різних інструментів цифрової економіки є невід'ємною складовою діяльністю не лише всіх бізнес-структур різних рівнів, але й органів державного управління та самоврядування, до яких відносяться і районні ради.

Метою роботи було дослідження ефективності використання цифрового інструментарію в роботі Підгороднянської сільської ради загалом та фінансового відділу, зокрема.

Для розкриття мети роботи було сформовано наступні завдання дослідження:

- Вивчити сутність та особливості цифрової економіки;
- Дослідити особливості місцевого самоврядування та основні сфери його розвитку в контексті реалізованих реформ та цифровізації діяльності;
- Ознайомитися із особливостями Підгороднянської територіальної громади, проаналізувати основні соціально-економічні показники її розвитку;
- Вивчити досвід використання цифрових інструментів в роботі Підгороднянської сільської ради як в цілому, так і її структурного підрозділу – фінансового відділу;
- Проаналізувати досвід роботи органів місцевого самоврядування різних рівнів в Україні та світі;
- Визначити перспективні напрями вдосконалення роботи Підгороднянської територіальної громади в умовах цифрової економіки та запропонувати шляхи їх реалізації.

Об'єкт дослідження – процеси цифровізації економіки.

Предмет дослідження – діяльність органів місцевого самоврядування в умовах цифровізації економіки.

Головна ідея роботи – для ефективного налагодження діяльності Підгороднянської сільської ради необхідно постійно та послідовно впроваджувати передові інструменти цифрової економіки.

В ході дослідження використано наступні методи: аналіз та синтез, бенчмаркінг, опитування та кабінетні дослідження з використанням інструментів ВІ.

Основні наукові результати, отримані в ході дослідження, полягають у виділенні характерних ознак та особливостей цифрової економіки. Отримані результати можуть бути впроваджені для вдосконалення роботи фінансового відділу Підгороднянської сільської ради.

Результати досліджень апробовані на IV Міжнародній науково-практичній конференції учених та студентів «Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства», Тернопіль: ТНТУ, 2023. Доповідь на тему «Цифрова трансформація діяльності Підгороднянської сільської ради».

Робота складається із трьох основних розділів та одного спеціального розділу, містить перелік висновків та пропозицій. Загальний обсяг роботи складає 67 сторінок. Для ілюстрації результатів дослідження в роботі є 39 рисунків, 10 таблиць. Матеріали дослідження підготовані на основі аналізу 35 джерел інформації.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1 Суть та особливості розвитку цифрової економіки

Якщо минуле десятиліття за основу досліджень висувало концепцію інформатизації, то вже в цьому, на перший план виходить концепція цифровізації економіки. Відмінність між ним досліджена в праці Кулинич М.Б. [14] (рис.1.1). Вона зазначає, що цифровізація є вужчим поняттям, слугуючи проявом інформатизації за рахунок дослідження тих процесів, які стосуються обробки оцифрованої інформації. Основні можливості для підвищення продуктивності праці персоналу вона вбачає в таких сферах як оптимізація процесів, забезпечення доступу до нових ринків, продукування інноваційних продуктів та стимулювання зростання професійної активності, зокрема, через віддалену зайнятість. Також на її думку варто використовувати цифрову економіку в якості моделі розвитку взаємодії між економічними суб'єктами різних рівнів та сфер діяльності, опосередковану використанням сучасних рішень щодо оптимальних засобів зв'язку та документообігу, продукування та зберігання е-даних та інформації.

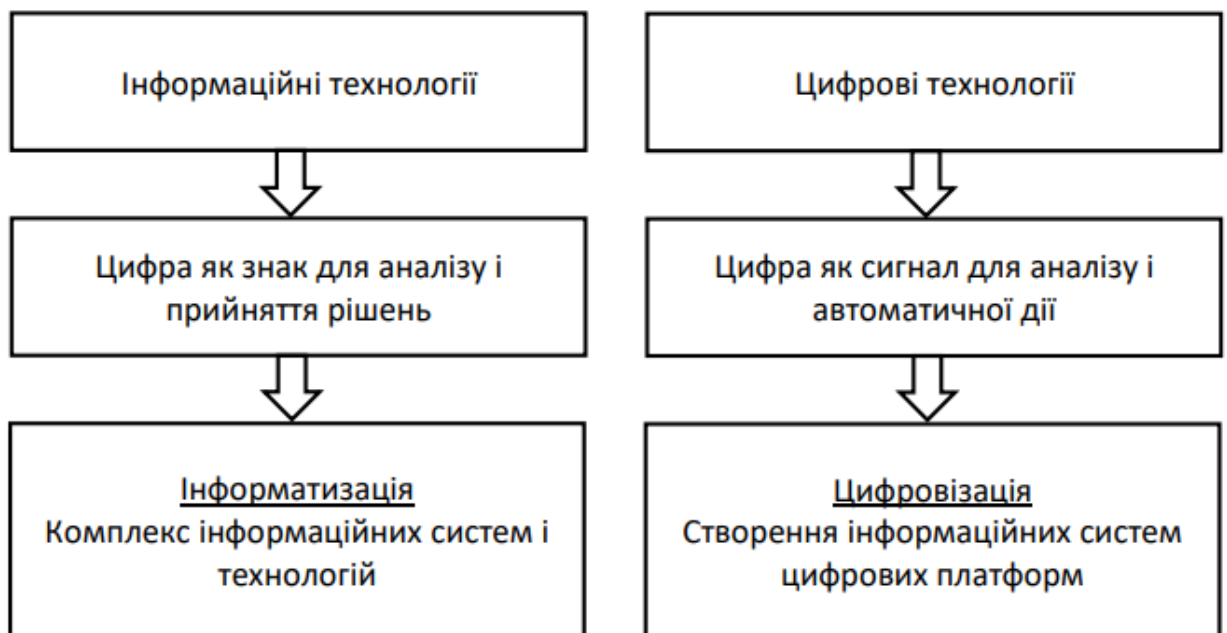

Рис. 1.1 Відмінності підходів до розуміння інформатизації та цифровізації

Котелевець Д.О. [13] підкреслює, що в умовах цифровізації високими темпами відбуваються звичні нам процеси, зокрема, продукування нового знання, оновлення інформаційних даних, впровадження ІКТ у діяльність фірм, що є основою для забезпечення конкурентних переваг на ринку. Він зазначає, що завдяки цифровізації можна забезпечити вищий рівень інформаційної безпеки як фірми, так і споживача; охопити послугами більшу кількість клієнтів при одночасному скороченні строку надання такої послуги. Також вона сприяє охопленню більшої кількості споживачів, як на внутрішньому, так і на глобальних ринках, і, що для сьогоднішніх реалій є надзвичайно важливим, дозволяє підвищити рівень сервісу до рівня міжнародних стандартів. Він визначає основні технології – драйвери економіки в сфері цифровізації (рис. 1.2)

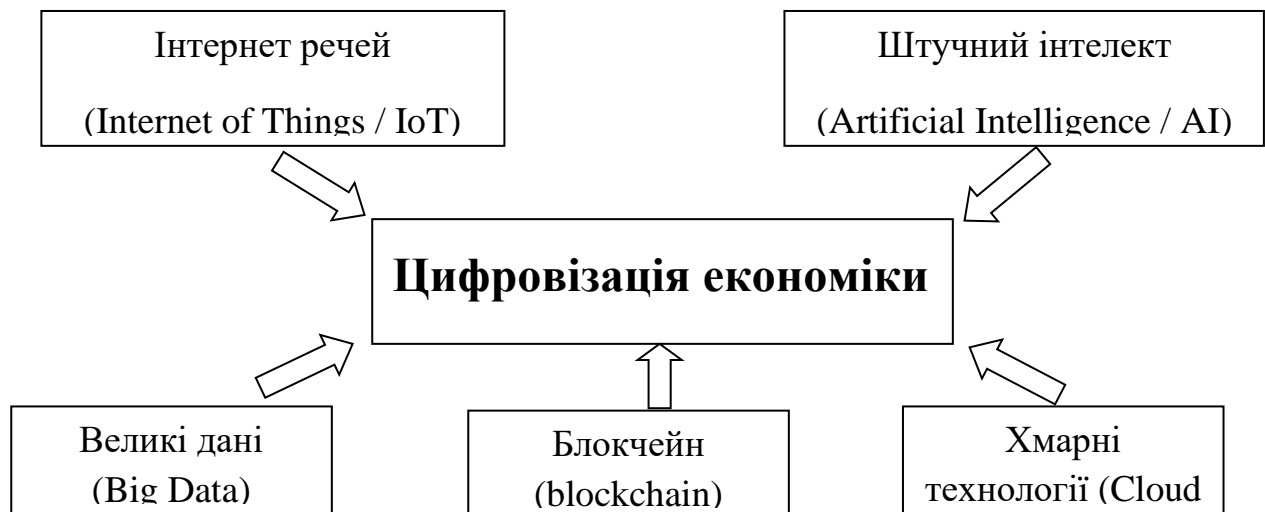

Рис. 1.2 Каталізатори процесів розвитку цифрової економіки (сформовано автором на основі [13])

Також він приходить до висновку, що стрімкий розвиток технологій сьогодні викликає необхідність більш швидшої реакції на зміни через застосування трендів розвитку 3-4 річної давності, які раніше вважалися б передовими розробками. А з точки зору українського ринку, додатково до глобалізації та пандемії, необхідно враховувати дію ще одного екзогенного чинника – війни на процеси цифровізації національної економіки.

Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенько В. А. [8], аналізуючи підходи до розуміння цифрової економіки, виділяють наступні її особливості та характерні риси:

По-перше, вона є доповненням реальності або віртуальним середовищем ведення традиційної економіки;

По-друге, продукти традиційної та цифрової економіки залишаються тими ж, а змінюються способи їх надання сервісу та послуг;

По-третє – це динаміка розвитку та інноваційна спрямованість;

По-четверте, поєднання онлайн та офлайн активностей, і таким чином, надання послуг на вимогу споживача.

На основі узагальнення провідних іноземних розробок, вони виділяють наступні компоненти цифрової економіки (рис. 1.3).

Рис.1.3 Компоненти цифрової економіки (сформовано автором на основі [8])

Таким чином, приходимо до висновку, що лише поєднання фізичної IT інфраструктури, програмного забезпечення, організація підготовки працівників, які б вміли використовувати цифрові інструменти для налагодження та реалізації бізнес-процесів, надання цифрових послуг .

1.2 Роль місцевого самоврядування в процесах економічного розвитку

За майже 10-річний період реформування місцевого самоврядування та впровадження принципів децентралізації влади, в Україні проведено ряд досліджень та теоретико-прикладних розробок з даного питання.

Однією із характерних ознак процесу децентралізації в Україні став процес перенесення цінностей ЄС, зокрема, реалізовано значну кількість програм, які сприяли розвитку демократичних цінностей в Україні, серед місцевих органів влади, громадськості, бізнесу.

Як зазначає О.М.Безпалько [1] місцеве самоврядування передбачає наявність «центрів відповідальності» за рівень соціально-економічного розвитку певної території. Водночас, існуюча сьогодні концепція сталого розвитку, вплив війни на довкілля, вимагає доповнити повноваження цих центрів екологічною тематикою.

На основі аналізу підходів до визначення поняття «територіальна громада», можемо виділити її наступні характерні ознаки, які найбільш повно дозволяють виокремити її визначення (рис.1.4).

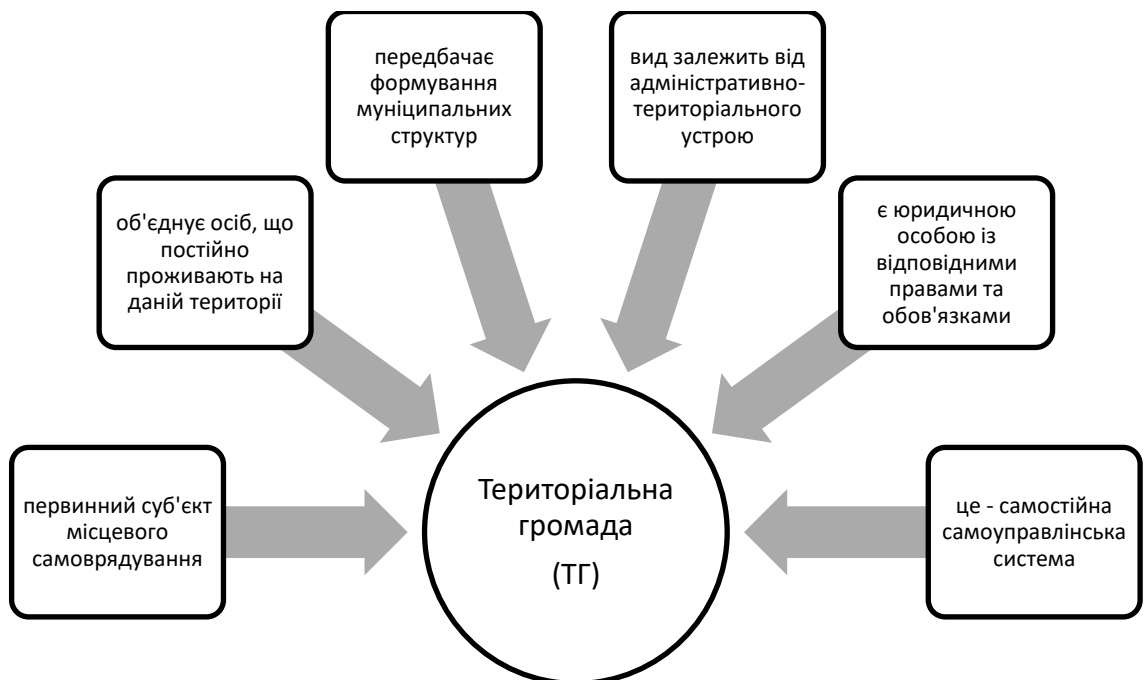

Рис.1.4 Визначення суті поняття «територіальна громада» (згруповано автором)

Об'єднуючи підходи до трактування поняття, наведені в працях науковців та в законодавстві, варто підкреслити, що для формування ТГ, особи, які проживають на певній території на принципах постійності (а це можуть бути не лише громадяни України, але й ті, хто є громадянами інших держав, або не має відповідного юридичного статусу громадянина певної країни) повинні мати системні формальні чи неформальні зв'язки між собою, сформовані саме за рахунок того, що вони проживають на певній території, ведуть тут бізнес, сплачують податки. Водночас, основні завдання ТГ як органу місцевого самоврядування – створення належних умов для того, щоб місцеві жителі мали якісну освіту, медицину, соціальний захист, житлово-побутові умови та, звичайно, належний рівень доходів.

Якщо раніше органи місцевого самоврядування виконували здебільшого свої класичні функції, то на даний час через військові дії відбуваються зміни в розумінні тієї діяльності та проектів, які вони повинні реалізовувати. Зокрема, в дослідженнях І.Сторонянської, Х.Патицької та А.Дуба [20] йдеться, що місцевий економічний розвиток (МЕР) передбачає не лише взаємодію органів місцевого самоврядування, підприємців регіону, громадських організацій, жителів громади, але й появу в результаті такої взаємодії синергетичного ефекту з метою реалізації принципів сталого розвитку для забезпечення максимально можливого рівня життя населення (рис 1.5). Якщо раніше основним завданням органи місцевого самоврядування визначали розвиток власного економічного потенціалу на основі наявних ресурсів, то із початком війни умови змінитися. Зокрема, актуальними є інтеграція в систему ВПО та релокованого бізнесу, а після завершення війни, постануть нові виклики – як втримати ВПО (як людський ресурс) на новій території та як втримати релокований бізнес від процесів репатріації та перетворити його на актив нової громади. Перелаштовуватиму роботу й громадські організації регіону. Якщо зараз вони в основному займаються допомогою ЗСУ та ВПО, то після завершення воєнних дій діяльність повинна повернутися у звичне русло – задоволення інтересів громадян, які проживають на даній території.

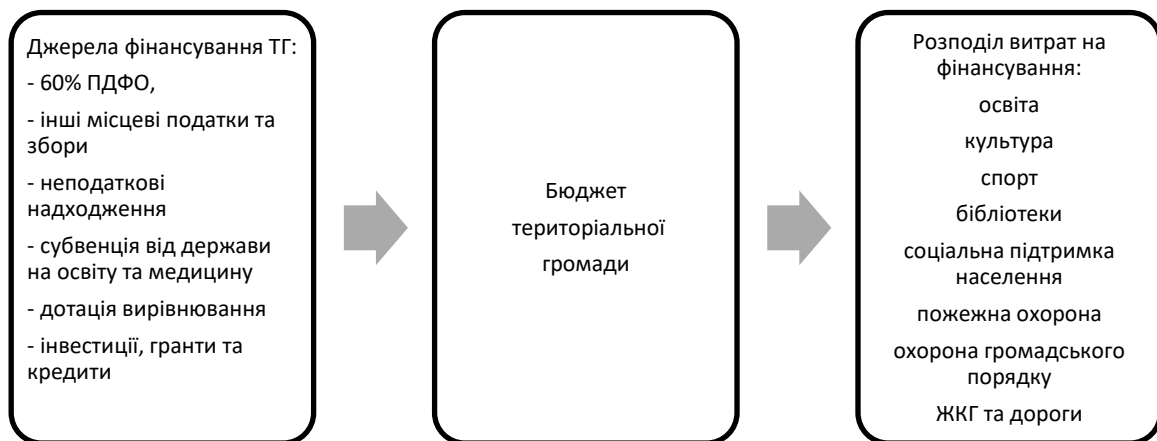

Рис. 1.6 Джерела надходження та розподілу коштів територіальними громадами (сформовано на основі [18])

Основні напрями вдосконалення фінансової діяльності ОТГ від початку їх створення визначалися як покращення роботи в сфері формування та розподілу бюджетних коштів, проведення відкритих закупівель, вдосконалення ведення бухгалтерського обліку. Вже це здійснюється для більш ефективного розподілу коштів. Ці рекомендації здійснювалися на основі висновків експертів програми USAID/DOBRE [29]. Загалом, можна зробити висновок, що органи місцевого самоврядування повинні розбудовувати систему довіри до їхньої роботи від громадян та підприємців. Адже це стимулюватиме громадян робити інвестиції власних ресурсів у розбудову громади та сплачувати податки із всіх видів доходів, не приховуючи їх. Моніторинг покращення фінансового управління громад здійснюється на основі низки показників (рис. 1.7).

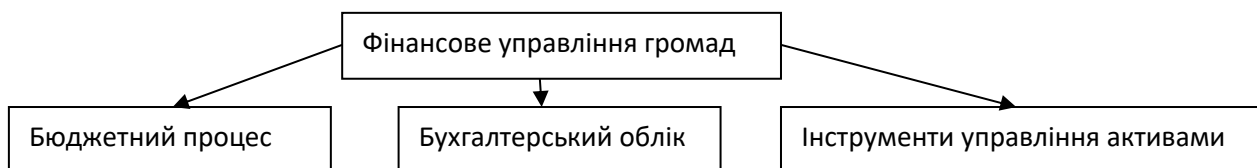

Рис. 1.7 Показники фінансового моніторингу діяльності ОТГ

За даними досліджень, основними недоліками роботи ОТГ України у фінансовій сфері окреслено [29]:

Дотаційність більшості громад не дає можливості фінансувати основні потреби;

Відсутність системності у співпраці із ДФС щодо інформування про діяльність платників податків;

Інформація щодо бюджетного процесу оприлюднюється нерегулярно і цей процес не є систематичним;

Окремі ОТГ станом на 2018 рік продовжувало ведення «паперового» обліку, багато із них вело облік, використовуючи ПЗ країни-агресора;

80% закупівель здійснюються через неконкурентні процедури, зустрічаються порушення в термінах оприлюднення планів та звітів щодо торгів та угод, в ряді випадків документи тендерів обмежують конкуренцію;

Не завжди чітко виділене майно у власності громади та не проведена його належна оцінка;

У багатьох громадах не проводиться повний внутрішній аудит як частина внутрішнього контролю фінансового управління;

При розробці планів соціально-економічного розвитку не завжди чітко прописуються взаємозв'язки між документами-програмами-витратами бюджетних коштів на їх реалізацію.

1.3 Особливості цифровізації місцевого самоврядування

Зараз часто чуємо про такий інструмент як електронне врядування (е-врядування), який описує як влада на місцях або центральна влада реалізовує свої функції через використання мережевих технологій, які можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми. Такий підхід з'явився через те, що органи влади та місцеве самоврядування, так само як і бізнес також функціонують в цифровій економіці. В дослідженнях С.Квітки [9] знаходимо тезу про те, що цифровізація місцевого самоврядування є наслідком зміни цивілізаційних епох.

Часто запити населення, які надходять до органів місцевого самоврядування (ОМС) стосуються саме обробки великих масивів даних – даних з реєстрів, що також є одним з елементів BigData в цифровій економіці.

Електронне врядування дає можливість виконувати різноманітні функції он-лайн, без необхідності фізичної присутності, уникаючи скупчень людей та черг.

Таким чином отримувач послуг взаємодіє з ОМС в режимі реального часу 24/7 та з будь-якого місця, де є підключення до мережі. Використання таких сервісів значно підвищує задоволеність споживача при отриманні соціальних послуг від органів місцевого самоврядування.

Наслідки цифровізації діяльності ОМС наведені на рис. 1.7.

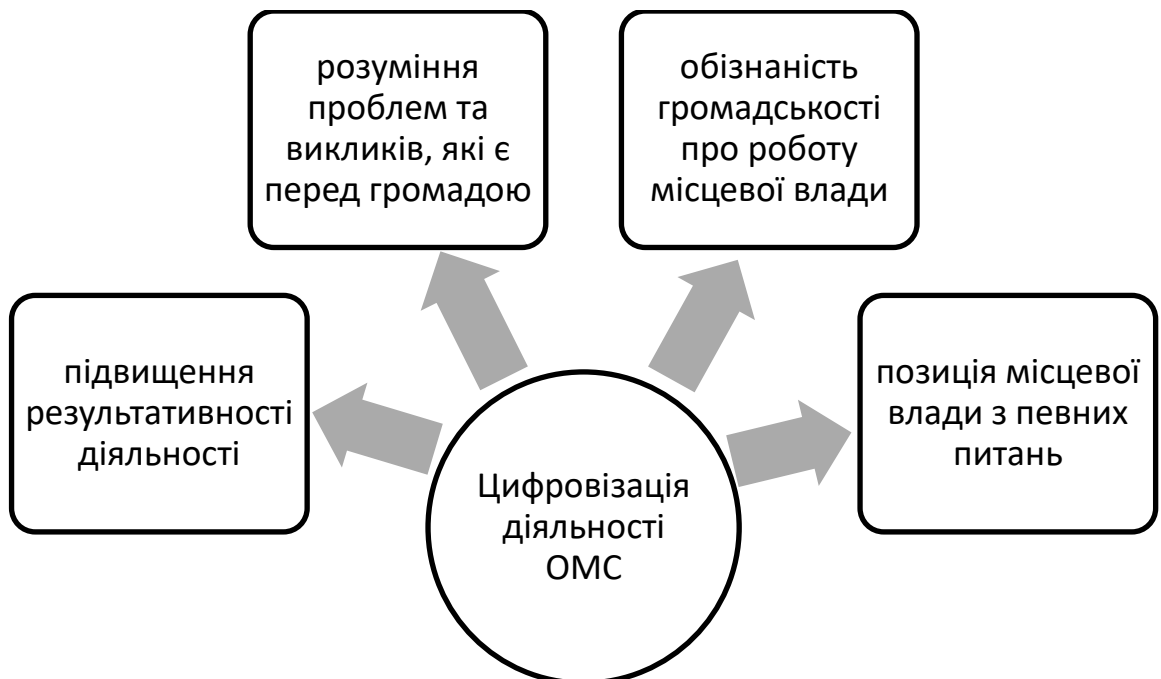

Рис. 1.7 Вплив цифровізації на ефективність роботи ОМС (сформовано на основі [9])

Для того, щоб проекти місцевих органів влади були успішно реалізованими, необхідно проводити їх ефективний інформаційний супровід, без якого соціальний ефект може не бути таким значним. Висвітлення ключових питань в ЗМІ є одним із елементів довіри до роботи ОМС, а, отже, довіри виборця до своїх представників.

В основному, ОМС використовують веб-сайти для налагодження ефективної комунікації із громадянами через можливість їх наповнення значними обсягами матеріалів, швидкого оновлення інформації, доступність для широкого загалу, зручність для користувачів. Крім того, Інтернет-джерела зараз користуються більшою довірою. Журналісти також можуть отримувати інформацію про роботу ОМС із сайту, таки чином він стає базою для комунікації між владою та спільнотою регіону.

Переваги використання Інтернет-технологій органами влади наведено на рис. 1.8.

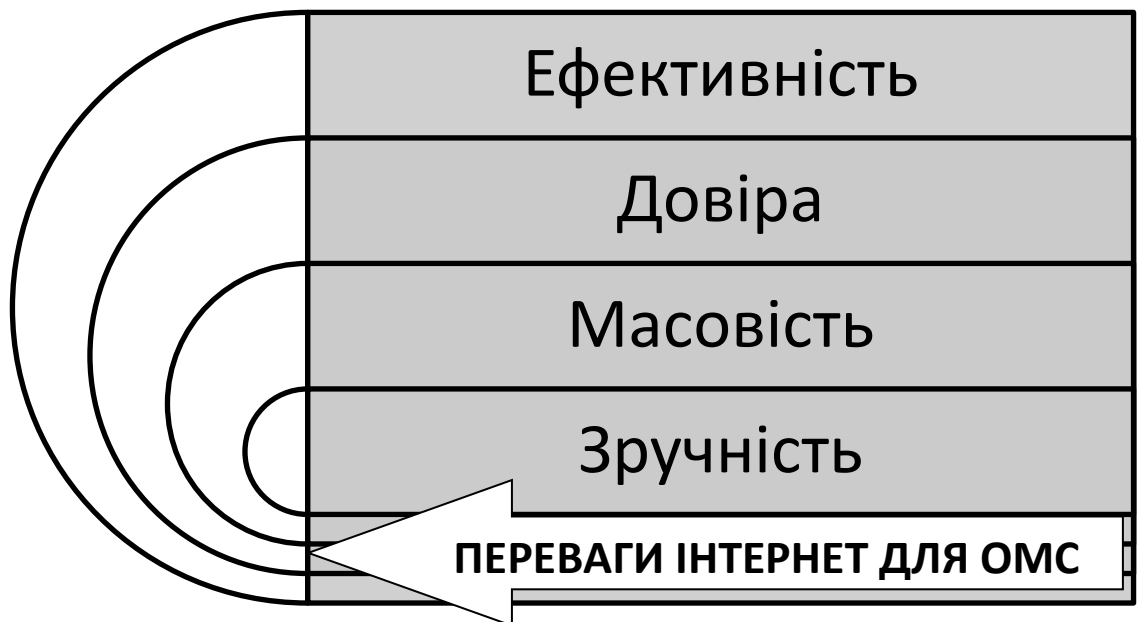

Рис. 1.8 Переваги використання Інтернету ОМС

Весь перелік послуг, які можна отримати на сайтах органів місцевого самоврядування досить обширний, залежить від конкретного органу; ті, що зустрічаються найчастіше, наведені на рис. 1.9.

Рис. 1.9 Перелік послуг ОМС, які можуть надаватися через сайт

Є.Бородін, Н.Піскоха, Г.Демошенко зазначають, що «поступово відбувається перехід від електронного урядування та інформатизації до цифровізації та цифрового управління за допомогою штучного інтелекту та великих баз даних»[5].

Основні здобутки в діяльності органів місцевого самоврядування в цифровій економіці перераховано на рис. 1.10.

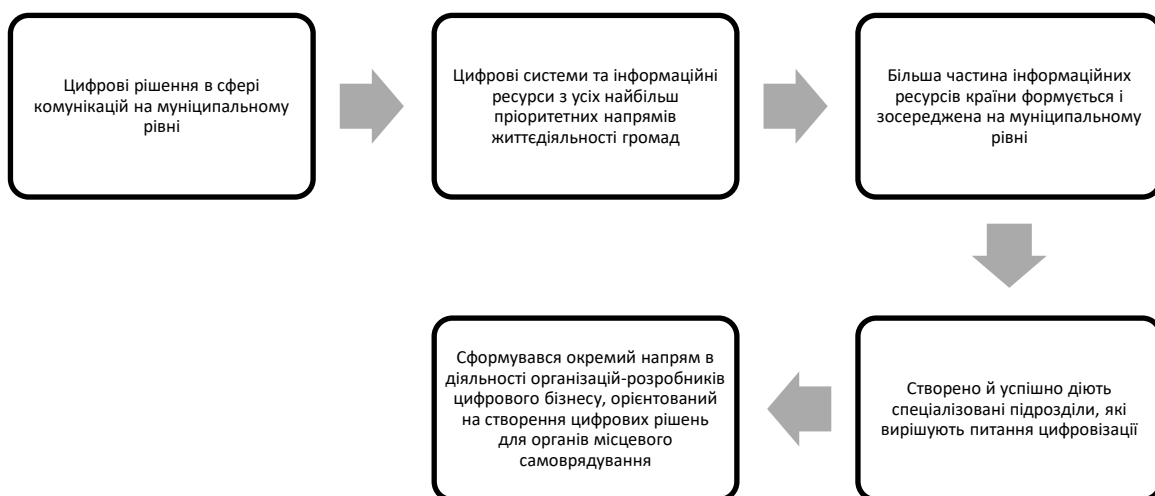

Рис. 1.10 «Цифрові» успіхи в діяльності ОМС

Як бачимо, необхідність запровадження цифрових рішень в діяльності органів місцевого самоврядування стимулювала попит на розробку цифрових продуктів, сприяючи розвитку бізнесу в інформаційній сфері.

Водночас, дослідники вказують на те, що основна частина коштів на цифровізацію інструментів управління та адміністрування витрачається саме на державному рівні, а фінансування, яке можуть виділити ОМС є обмеженим [11]. Також не завжди сільські громади мають доступ до швидкісного Інтернету [10].

Н.Гусаревич [4] вказує на можливості та виклики, які може спричиняти розширення використання цифрових технологій для реалізації виборів в місцевих громадах. Він пропонує такий процес проводити в кілька етапів, проводити технічні експерименти як на місцевому, так і на державному рівні, використовувати практику тестувань та пілотних проектів.

Поряд із перевагами, які можемо отримати від використання цифрових технологій в державних секторах, існують і ряд недоліків. Вони пов'язані як з проблемами забезпечення кібербезпеки, так і з розширеним функціоналом е-сервісів, які б надавали можливість заповнювати та завантажувати зразки документів, оплачувати послуги онлайн [15].

АНАЛІТИКО-РОЗРАХУНКОВИЙ РОЗДІЛ

2.1 Загальна характеристика Підгороднянської сільської територіальної громади

Підгороднянська об'єднана територіальна громада утворилася шляхом приєднання до Підгороднянської сільської ради п'яти сільських рад: Великоходачківської (село Великий Ходачків), Довжанківської (село Довжанка), Домаморичької (село Домаморич), Драганівської (село Драганівка) і Почапинської (села Забойки і Почапинці).

ОТГ-сусіди - Великоберезовицька ТГ, Білецька ТГ, Тернопільська ТГ, Козівська ТГ (рис. 2.1).

Рис. 2.1 Географічне розміщення Підгороднянської ОТГ

Загальна площа Підгороднянської ТГ станом на 1 січня 2021 року становить 123,47 км². У структурі площ найбільшу частку займають сільськогосподарські угіддя – 84 %, забудованих територій – 4 % (рис. 2.2).

Рис. 2.2 Структура земельного фонду Підгороднянської ТГ

Таким чином, після створення у листопаді 2020 року, до складу Підгороднянської ОТГ увійшло 7 сіл загальною площею 119,72 км² та населенням 7492 осіб (рис. 2.1).

Таблиця 2.1

Перелік населених пунктів, які входять до складу Підгороднянської
ТГ та кількість населення в розрізі сіл

№ п/п	Назва села	Площа, км ²	К-ть населення, осіб станом на 01.01.2021р.	К-ть населення, осіб станом на 01.01.2022р.	К-ть населення, осіб станом на 01.01.2023р.
1	Підгородне	12,84	2219	2293	2139
2	Довжанка	20,37	922	949	812
3	Домаморич	18,36	550	530	517
4	Драганівка	22,22	811	823	733
5	Забойки	– *	908	910	825
6	Почапинці	26,57	564	555	599
7	Великий Ходачків	23,11	1444	1428	1423
	Разом по ОТГ	123,47	7418	7488	7048

1. * - площі сіл Почапинці і Забойки подані у складі Почапинської сільської ради станом на 01.11.2020 р.

Традиційним показником розміру сіл є кількість дворів у них. Ці дані зображені на рис. 2.3.

Рис. 2.3 Кількість дворів у селах Підгороднянської ТГ

У 2022 році створено інвестиційний паспорт Підгороднянської територіальної громади [7].

Основні фактори інвестиційної привабливості зображено на рис. 2.4.

Рис.2.4 Фактори інвестиційної привабливості, визначені для Підгороднянської сільської ради

Зокрема, на території Підгороднянської сільської ради виділено наявність:

- 16 земельних ділянок, які можуть бути продані або здані в оренду;
- 18 вільних приміщень для здійснення господарської діяльності (виробничої або комерційної), загальною площею офісних приміщень – 350 м², складських приміщень – 2000 м²;
- 8 штучних водойм, які можна використовувати для рибальства;
- 80% території становлять землі сільськогосподарського призначення;
- серед наявних корисних копалин – вапняк, глина, торф, пісок.

Звичайно, найбільшою цінністю, яка є на території Підгороднянської громади є людські ресурси. Згідно даних досліджень, проведених у громаді станом на 2022 рік на її території налічувалося 75 тис. жителів, майже 60 % яких становило працездатне населення. Гендерний розподіл становить рівномірні 52% жінок решту – чоловіки. Негативним фактом є низький рівень оплати праці, який на 20% був менший, ніж у Тернополі. Позитивним моментом є низьке безробіття - 1,3% населення. Протягом 2022 року населення Підгороднянської громади зменшилося на 440 осіб за рахунок від'ємного міграційного процесу, спричиненого війсьними діями РФ проти України. Зростання населення громади загалом забезпечується за рахунок міграційного приросту в окремих населених пунктах (Підгородне, Довжанка, Великий Ходачків).

Доступними є дані про кількість ВПО станом на 03.2023 – це 700 осіб 300 із яких – діти та особи пенсійного віку, решта – можуть бути працевлаштовані на території громади.

Детальніше інформацію про географію розміщення населення подано на рис. 2.5.

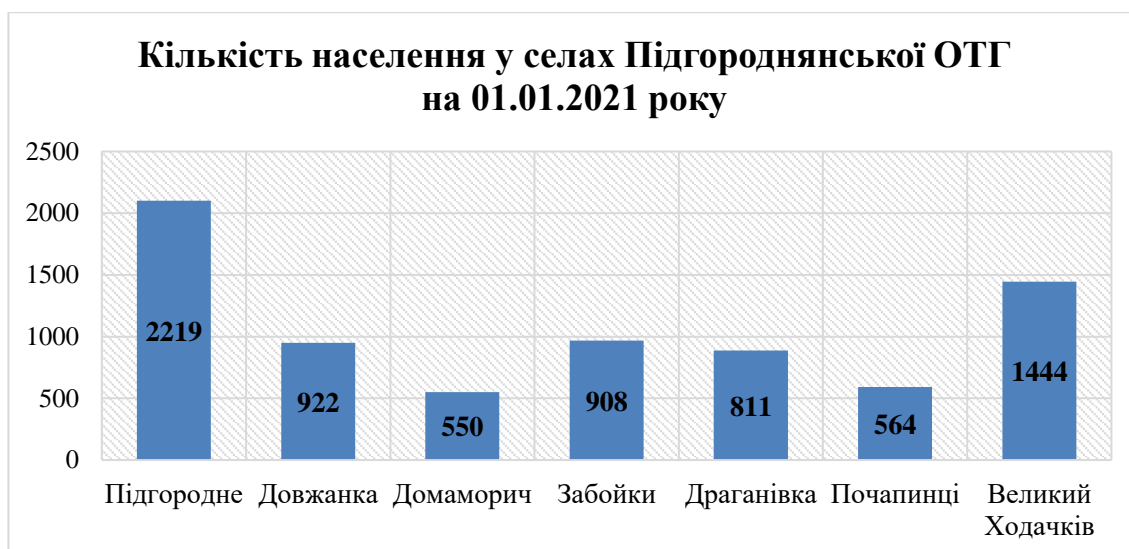

Рис. 2.5 Кількість населення у селах Підгороднянської ОТГ на 01.01.2021 року

Мешканці громади працюють як на її території, де діє 25 сільськогосподарських підприємств, 36 підприємств – у сферах харчової, деревообробної промисловості, виробництва виробів з бетону та меблів. Найбільшими платниками податків, зареєстрованими в громаді є:

- Регіональний сервісний центр МВС у Тернопільській області;
- СФГ «Олійник»;
- ПП «МК Бетон»;
- ФОП Мазур М.М.;
- ТОВ КУПЕ-2007;
- СУП «Мясовіта»;
- ФОП Кульба В.В.
- равликові ферми та виробництво крафтових напоїв.

Бюджет Підгороднянської ТГ є дотаційним. Майже половину бюджету займають міжбюджетні трансферти. Детальніше динаміку формування бюджетних коштів наведено на рис. 2.6.

Як видно з рис. 2.6, після формування ОТГ бюджет громади зростає, в т.ч. доходи у 2022 році зросли, незважаючи на війну в Україні. За результатами 2023 року очікується їх незначне зростання. Доходи на 2024 рік прогноуються на рівні 2023 року.

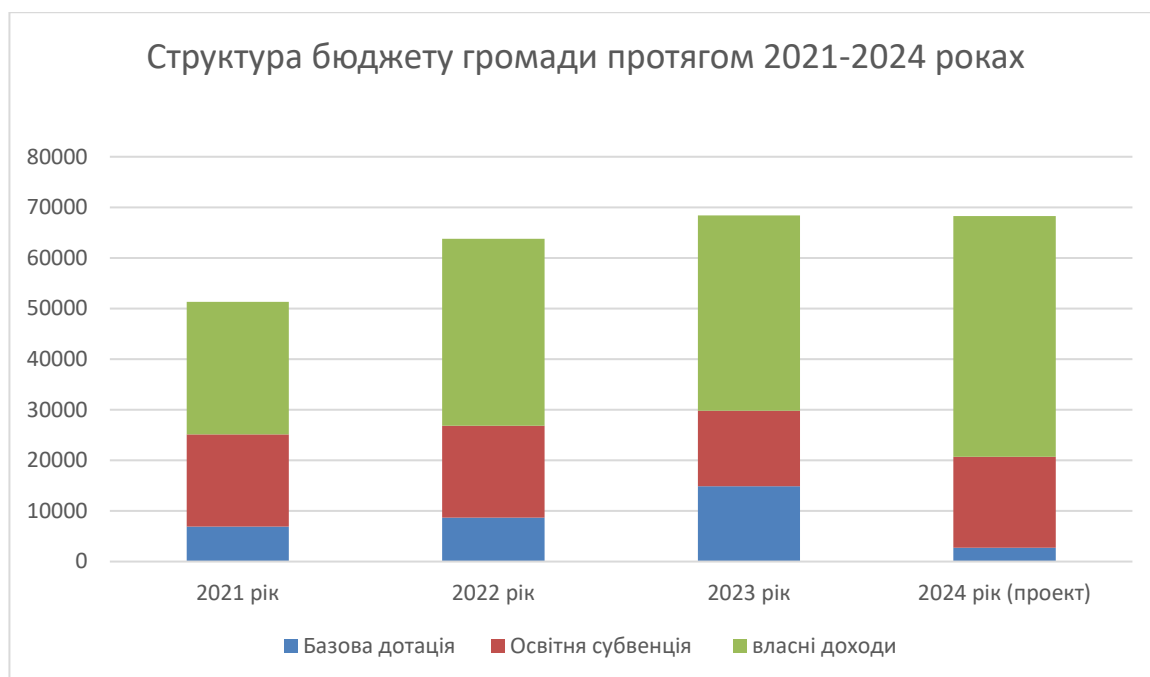

Рис. 2.6 Динаміка зміни структури бюджету ПСР

Водночас, щороку змінюється структура бюджету – якщо на 2022-2023 роки значення базової дотації зростало, то у проекті бюджету 2024 року її значення мінімізоване. Очікується зростання власних доходів ОТГ.

Основними джерелами наповнення загального фонду сільського бюджету за власними надходженнями є:

- податок та збір на доходи фізичних осіб, питома вага якого коливається в межах 33-40 % від прогнозного показника доходів загального фонду на відповідний рік.

- єдиний податок, питома вага якого складає 28-33%.

- адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності, питома вага якого складає 19-23%.

- податок на майно, питома вага якого складає 12-17%

- внутрішні податки на товари та послуги, питома вага якого складає 7-12%

Складовими загального фонду сільського бюджету є також доходи від власності та підприємницької діяльності, рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів та інші надходження.

Планування вищезазначених платежів проводилось фінансовим відділом з урахуванням динаміки надходжень за попередні роки.

Структура власних доходів загального фонду на 2022 рік – 36 850 тис. грн. (рис. 2.7).

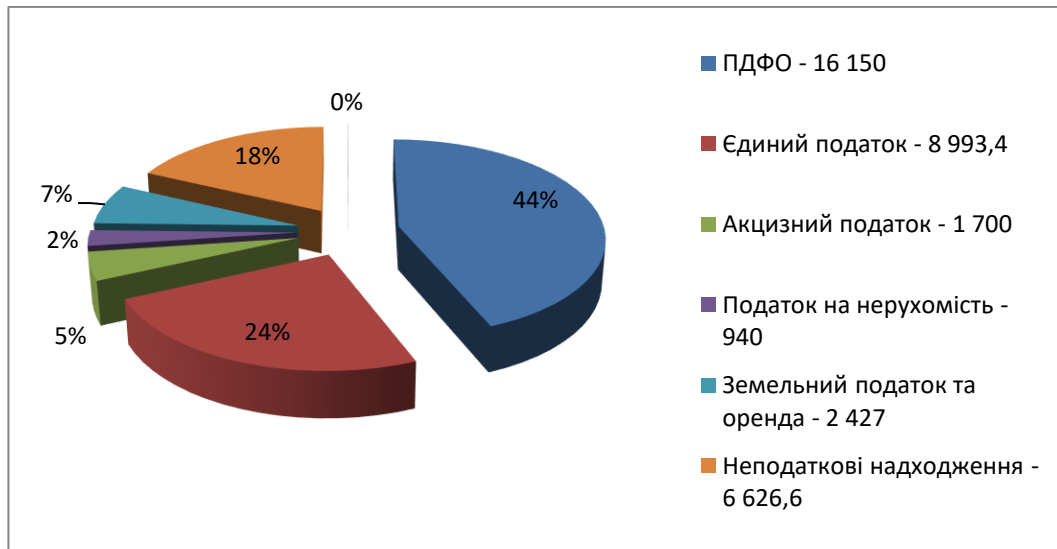

Рис. 2.7 Структура надходжень до бюджету ПТГ

Як видно з рис. 2.7, основним джерелом надходжень до бюджету громади у 2022 році був ПДФО – 44%, на другому місці ЄП – 24%, на третьому – неподаткові надходження – 18%.

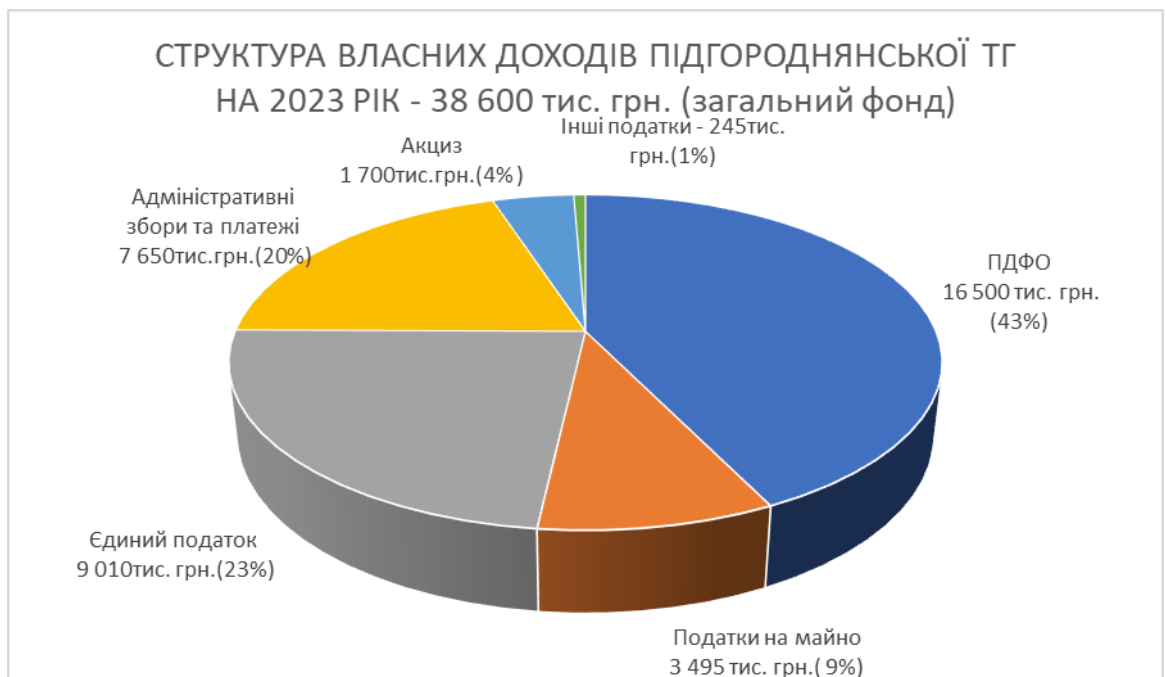

Рис. 2.8 Структура власних доходів Підгороднянської ТГ за 2023 рік (попередні дані)

Як видно з рис. 2.8, основним джерелом надходжень до бюджету громади у 2023 році є ПДФО – 43%, на другому місці ЄП – 23%, на третьому – адміністративні збори та платежі – 20%. Як негативну тенденцію варто відзначити зниження рівня податкових надходжень, адже це може свідчити про уповільнення економічної активності на території громади.

Більш детально динаміку надходжень наведено в таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Динаміка власних надходжень до бюджету Підгороднянської ТГ протягом 2020-2023 роках (загальний фонд), тис. грн.

Показники (Код доходу)	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення		
	звіт	звіт	звіт	очікуване	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
Податок з доходів фізичних осіб	7796,40	14730,20	18456,20	19500,00	6933,80	3726,00	1043,80
Єдиний податок	6970,80	8153,50	8654,50	8260,00	1182,70	501,00	-394,50
Плата за землю	744,90	870,70	1157,50	2167,00	125,80	286,80	1009,50
Податок на нерухомість	774,40	861,40	848,80	2500,00	87,00	-12,60	1651,20
Оренда	1251,00	1952,50	2584,80	4392,00	701,50	632,30	1807,20
Акцизний збір	1890,50	1794,40	1942,50	4350,00	-96,10	148,10	2407,50
Дохід від оренди комунального майна	48,40	44,60	42,30	47,80	-3,80	-2,30	5,50
Плата за надання адміністративних послуг	5140,50	5973,10	7171,30	7657,60	832,60	1198,20	486,30

Джерело: розраховано автором на основі даних ПСР

Структура видатків бюджету протягом 2021-2023 рр. за галузевими програмами наведена в таблиці 2.3.

Як видно із таблиці, на даний час недофінансованою залишається освіта у сумі більше 27% порівняно з 2021 роком, культура – на 19%. На проведення ремонтів доріг у 2023 році кошти не витрачалися взагалі.

Водночас, майже у 8 разів зросли видатки на утримання ЖКГ та більш ніж у 4 рази на охорону здоров'я у 2023 році порівняно з 2021 роком.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура витратної частини бюджету ПСР

Структура видатків	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення		Ріст
	(звіт)	(звіт)	(очікуване)	2022/2021	2023/2022	2023/2021
Видатки всього, з них:	51850,40	64908,30	53831,60 (без освітньої субвенції)	13057,90	-11076,70	1,03821
Державне управління	13838,10	11571,10	15649,70	-2267,00	4078,60	1,130914
Освіта	29958,10	38338,90	21884,60	8380,80	-16454,30	0,730507
Охорона здоров'я	162,70	50,00	655,00	-112,70	605,00	4,025814
Соціальний захист	314,60	443,30	719,40	128,70	276,10	2,286713
Культура	1879,00	1298,80	1530,90	-580,20	232,10	0,814742
Фізична культура	60,00	120,00	100,00	60,00	-20,00	1,666667
Житлово- комунальне господарство	1515,90	4666,70	12069,20	3150,80	7402,50	7,961739
Дороги	1845,00	3557,70	0,00	1712,70	-3557,70	0
Забезпечення та ремонти ПРУ	0,00	0,00	200,00	0,00	200,00	-

Джерело: розраховано автором на основі даних ПСР

Структури, із якими співпрацює фінансовий відділ ПСР зображено на рис.2.9.

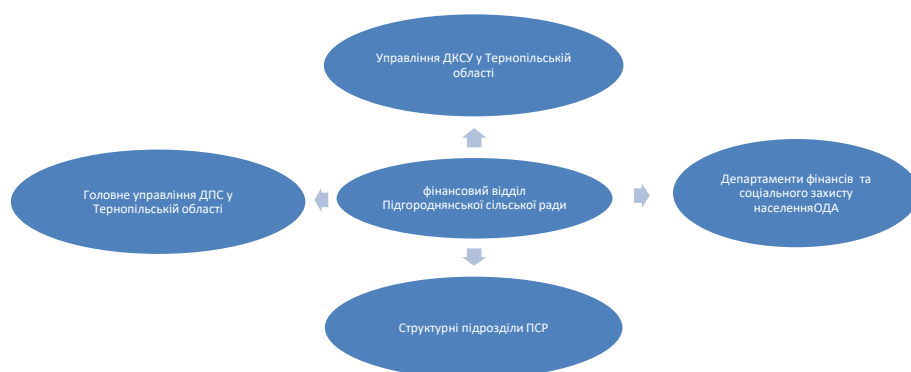

Рис.2.9 Взаємодія фінансового відділу ПСР із іншими фінансовими структурами Тернопільської області

Протягом 2022 року фінансовим відділом в межах своєї компетенції підготовлено проекти з питань, що регулюють бюджетний процес:

- 29 проектів рішень, які були винесені на розгляд сесії сільської ради, з них 12 – по внесення змін до бюджету та 3 – по виконанню бюджету;
- 14 проектів рішень, які були винесені на розгляд виконавчого комітету, з них 3 по внесення змін до бюджету;
- підготовлено 25 розпоряджень сільського голови.

Важливим показником роботи фінансового відділу є виконання бюджету.

Так, за 2022 рік рівень виконання дохідної частини загального та спеціального фонду сільського бюджету, без врахування міжбюджетних трансфертів склав 104,1% (обсяг надходжень – 42 132,7 тис. грн., при плані 40 487,1 тис. грн.). Працівниками фінансового відділу щоденно здійснюється аналіз виконання розпису доходів бюджету громади. Крім того, проводиться щоденний моніторинг поступлень до бюджету громади в розрізі всіх видів податків і зборів, неподаткових надходжень, тощо. Звіт про виконання бюджету громади щоквартально розглядається виконавчим комітетом та затверджується на сесіях сільської ради.

Обсяг фінансових ресурсів, отриманий від виконання планових показників дохідної частини бюджету, дозволив забезпечити своєчасне фінансування бюджетних установ, реалізацію заходів програм, відповідно до пропозицій головних розпорядників коштів. При фінансуванні видатків постійно здійснювалась перевірка відповідності наданих пропозицій на фінансування розпису сільського бюджету, кошторисам та встановленим бюджетним призначенням. За звітний період у повному обсязі забезпечено фінансування соціально-захищених видатків (заробітна плата з нарахуваннями працівникам бюджетних установ, оплата за спожиті енергоносії, соціальні виплати населенню, продукти харчування та медикаменти), їх обсяг за звітний період склав 44 887,7 тис. грн..

Фінансовим відділом розроблено Заходи щодо наповнення дохідної частини бюджету, економного та раціонального використання бюджетних коштів, дотримання суворої бюджетної дисципліни, упорядкування мережі бюджетних установ, що фінансуються за рахунок коштів сільського бюджету, які прийнято розпорядженням сільського голови від 21.01.2022р. No 8, за станом виконання яких на протязі звітного періоду здійснювався постійний контроль та щоквартальне звітування до департаменту фінансів ОДА.

За минулий рік перевірено та введено в програму АІС «LOGICA» та подано до УДКСУ в Тернопільському районі 137 довідок про зміни до помісячного плану асигнувань по загальному та спеціальному фондах, забезпечуючи збалансованість бюджету. Проведено 491 розпоряджень на фінансування бюджетних установ згідно поданих заявок (пропозицій).

Працівниками відділу здійснювалась перевірка та погодження електронних повідомлень та електронних висновків про повернення помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань та пені, які зараховуються до місцевих бюджетів або підлягають розподілу між державним та місцевими бюджетами. Всього протягом 2022 року перевірено та погоджено 115 електронних повідомлень та 95 електронних висновків про повернення помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань та пені, які зараховуються до місцевих бюджетів або підлягають розподілу між державним та місцевими бюджетами.

У 2022 році управлінням Державної казначейської служби України у Тернопільському районі для фінансового відділу відкрито 6 рахунків по апарату фінансового відділу та 18 рахунків для обслуговування бюджету Підгороднянської громади, які були діючими протягом усього 2022 року.

За минулий рік на фінансовий відділ, як головний розпорядник коштів по загальному фонду було передбачено 3194,2 тис. грн., касові видатки складають 2988,6 тис. грн., зокрема:

1. «Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві). Селищах, селах, територіальних громадах» - 710,2 тис. грн.. (заробітна плата з

нарахуванням, оренда приміщення, придбання канцтоварів, папір, програм з забезпечення та його супровід програм АІС «LOGICA», «Медок», «Проф облік»);

2. Міжбюджетні трансферти – при плані 2331,0 тис. грн., профінансовано 1378.4 тис. грн., з них:

- бюджету м. Тернополя – 178,4 тис. грн.;
- бюджету Великогаївської ТГ – 1150 тис. грн.;
- бюджету Козівської ТГ – 50 тис. грн.;
- Державному бюджету – 900,0 тис. м.

Начальником фінансового відділу видано 33 накази: 9 – по основній діяльності, 22 – по кадровій, 2 – по відпустці.

За минулий рік до фінансового відділу надійшло 196 листів вхідної документації. Надано 150 письмові відповіді. Крім того, по програмі «АІС Місцеві бюджети» було підготовлено та надано 65 інформаційні відповіді.

Проведено розміщення на єдиному веб – порталі публічних закупівель (Zakupki.prom.ua) 7 планів закупівель та звітів про укладення договорів.

Фінансовим відділом забезпечено координацію роботи головних розпорядників бюджетних коштів з питань подання до інформаційно-аналітичної системи «LOGIKA» бюджетних запитів та паспортів бюджетних програм.

Таблиця 2.4

Порівняльна таблиця показників роботи фінансових відділів ТГ
Тернопільської області

Громада	Кількість працівників у фінансовому відділі	Кількість розпорядників та одержувачів бюджетних коштів	Бюджет громади на 2022 рік, тис. грн.	Виконання бюджету, %
Підгороднянська ТГ	3	3 головних розпорядника, 1 розпорядник коштів нижчого рівня, 1 одержувач коштів	64 908,3	102,5

Продовження таблиці 2.4.

Великобerezовицька ТГ	4	6 головних, 3 розпорядники нижчого рівня, 3 одержувачі коштів	198 743,1	93,8
Білецька ТГ	3	4 головних, 2 розпорядники нижчого рівня, 2 одержувачі коштів	90 721,6	110
Великобiрківська ТГ	3	3 головних, 1 розпорядник нижчого рівня, 2 одержувачі коштів	62 667,8	97,5

Таким чином, можна зробити висновок про відносну ефективність роботи фінансового відділу Підгороднянської ТГ, навіть в умовах війни.

2.2 Особливості діяльності Підгороднянської сільської ради в цифровій економіці

Функціонування в умовах цифрової економіки неможливе без забезпечення ефективного Інтернет – зв’язку. Доступ до Інтернету на території громади забезпечено у всіх селах, із максимальною швидкістю – 1 ГБІТ/ с.

На території ОТГ доступні послуги Інтернет – зв’язку від мобільних операторів та фірм Колумбус, Біттернет та Плітос.

Підгороднянська сільська рада за результатами тендерів у 2022-2023 роках укладала договори із двома останніми провайдерами на:

- Надання електронно-комунікаційних послуг;
- Налагодження каналів з’єднання в селах громади;
- Проведення ремонтних робіт.

При чому, вартість послуг у 2023 році була майже в 2 рази вищою, порівняно з попереднім (рис.2.10).

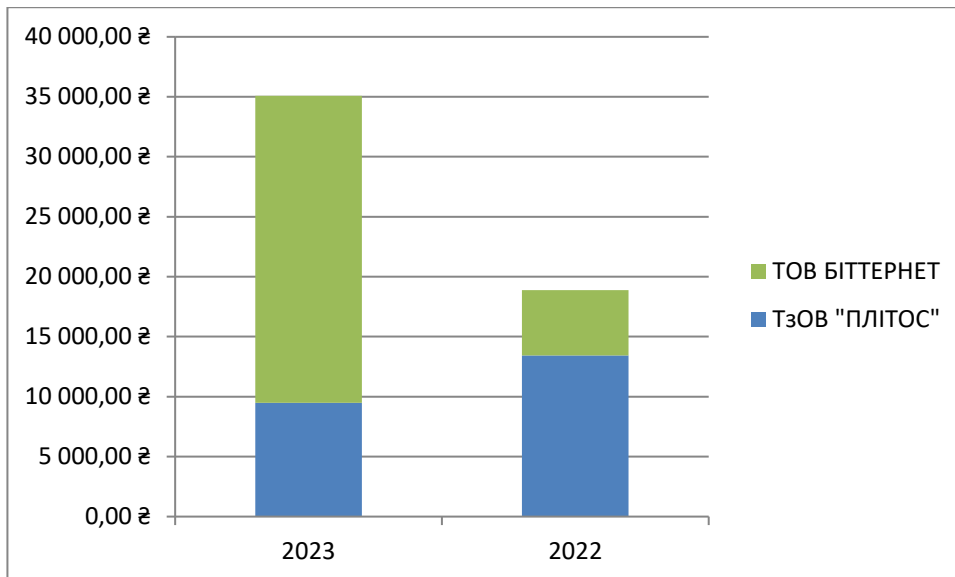

Рис.2.10 Вартість послуг Інтернет-провайдерів у 2022-2023 роках

Є можливість підключення Інтернет – з'єднання навіть при відсутності енергозабезпечення у всіх селах громади. Для цього провайдером послуг пропонується використання нової технології Інтернет PON (рис. 2.11).

Інтернет PON

<p>Процедури підключення Інтернету за технологією PON включає в себе такі етапи:</p> <ul style="list-style-type: none"> свердління технологічних отворів для оптоволокна в стіні з боку сходового майданчика; проведення кабелю від розподільного щитка до квартири; встановлення терміналу ONU в квартирі, що підключається до розетки. 	<p>Переваги технології:</p> <p>Незалежність від електроживлення в районі. Для роботи Інтернету достатньо, щоб живлення було в оселі. За наявності «безперебійника» Інтернет продовжить працювати за відсутності електрики в домі.</p> <p>При підключенні використовується оптоволоконний кабель. Він відрізняється від «витої пари» відсутністю металевих частин, тому йому не страшна гроза. Сигнал по оптоволокну передається без втрат і завжди стабільний.</p> <p>Абонент отримує свій особистий канал зв'язку. Від центрального до домашнього обладнання немає вузлів, які можуть негативно вплинути на з'єднання.</p> <p>Вся різниця для абонента при підключенні — абонентський термінал у вигляді маленького пристрою, який можна легко сховати.</p>	<p style="text-align: center;">Доступні тарифні плани після підключення</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center; border: 1px solid #ccc; padding: 5px; width: 30%;"> <p>БЕЗМЕЖНИЙ</p> <p>БЕЗМЕЖНИЙ</p> <p>170 грн/міс.</p> <p>100 Мбіт/с</p> </div> <div style="text-align: center; border: 1px solid #ccc; padding: 5px; width: 30%;"> <p>Інтернет літас на супершвидкості</p> <p>БЕЗМЕЖНИЙ ГІГАБІТ</p> <p>199 грн/міс.</p> <p>1 Гбіт/с</p> </div> <div style="text-align: center; border: 1px solid #ccc; padding: 5px; width: 30%;"> <p>ІНТЕРНЕТ+ТБ</p> <p>ІНТЕРНЕТ+ТБ</p> <p>249 грн/міс. <small>включає ТБ</small></p> <p>170 грн/міс.</p> <p>100 Мбіт/с Канал</p> </div> </div>
--	--	--

Рис.2.11 Характеристика технології Інтернет PON [23]

Для виконання функцій ПСР проводила закупівлю програмного забезпечення (рис. 2.12). Основними надавачами послуг згідно договорів стали

ТОВ «Проф АЙ ТІ», ТзОВ «Техноцентр Маяк ІС», ТОВ «ІАС СЕРВІС», ПП «Метастудія», ФОП «Пилипів С.А.», Хлопик Т.М.

Рис. 2.12 Витрати на закупівлю програмного забезпечення ПСР в 2022-2023 роках [31]

У своїй роботі працівників фінансового відділу використанням комп'ютерні програми. Основна програма, яку використовують це інформаційно-аналітичної системи «LOGICA». Це інформаційна система, що надає можливість обмінювати дані по місцевим бюджетам. Призначена для інформаційної взаємодії з ІТ-системою для централізованого зберігання інформації, що застосовують місцеві бюджети у бюджетному процесі у рамках реалізації проекту Міністерства фінансів України, та дозволяє організувати виконання бюджету в рамках фінансового планування відповідно до чинного бюджетного законодавства. Програма може бути інформаційно інтегрована з АІС «місцеві бюджети», або може використовуватися як автономний програмний продукт. АІС «LOGICA» є інструментом для здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу щодо місцеві бюджети України. Дозволяє без зайвих трудових і матеріальних витрат забезпечити «прозоре» формування даних в управлінні бюджетом.

При застосуванні системи АІС «LOGICA» досягається:

- Швидкий, електронний обмін інформації між усіма учасниками бюджетного процесу (при цьому відбувається зменшення паперового звернення);
- Обмін інформацією відбувається не тільки між користувачами цієї програми, а також між Міністерством фінансів України, та Державна казначейська служба України між ДПС. Можна оперативно отримувати інформацію Держказначейства про виконання місцевого бюджету та інформацію від ДПС щодо податкових надходжень бюджету по платникам – юридичним особам, як приклад, суми від нарахованих податків та зборів, суми податкового боргу;
- Збір в одну базу даних всю інформацію, що застосовується в бюджетному процесі (місцеві бюджети);
- Оперативність прийняття усіх управлінських рішень та підвищення їх якості, та вмотивованості, тому як всю інформацію можна отримати та проаналізувати на певну дату.

З метою автоматизації процесу виконання бюджетів усіх рівнів, у Державній казначейській службі України створено програмно-технічний комплекс «Клієнт-Казначейства – Казначейство», який призначений для зменшення потоку вхідних та вихідних паперових документів, прискорення оброблення інформації, скорочення часу на казначейське обслуговування. Завдяки даній системі працівниками фінансового відділу здійснюються передавання документів щодо планових показників бюджету та зміни до них, здійснюється фінансування головних розпорядників коштів, створюються та передаються платіжні документи, завантажуються інформація щодо руху коштів на рахунках тощо.

Крім того, для ведення бухгалтерського обліку використовується програми «Медок», «Проф облік». Інформація щодо зареєстрованих договорах розміщується у системі Zakupki.prom.ua.

Для роботи з даними програмами працівникам проводили навчання, де розповідали про усі деталі. Якщо під час роботи виникає проблема, працівники телефонують до спеціаліста, який обслуговує дану програму.

У своїй роботі фінансисти використовують казначейські 3 токени (керівник, бухгалтер, печатка) та електронними підписами «Приват Банк».

За даними BI Prozzoro.org [31] у 2022-2023 роках ПСР було проведено закупівлю комп'ютерної та оргтехніки у СПД ФО Шманьова І.М. (рис. 2.5)

Таблиця 2.5

Закупівля оргтехніки у 2022-2023 роках

Лот	Загальна вартість, грн..	Дата оголошення лота
Персональні комп'ютери	46 800,00	31.01.2022
Комп'ютерне обладнання	18 600,00	02.02.2022
Комп'ютерне обладнання (монітор 23,8 «LENOVO», багатофункційний пристрій Canon Sensys MF 3010)	18 200,00	07.03.2023
Багатофункційний пристрій Canon SENSYS MF3010	10 500,00	27.09.2023
Всього	190 533,88	

Загальна вартість придбаної техніки склала 190533,88 грн.

Загалом, за 2023 рік оголошено 30 лотів на закупівлі, пов'язані з ІКТ (рис.2.13)

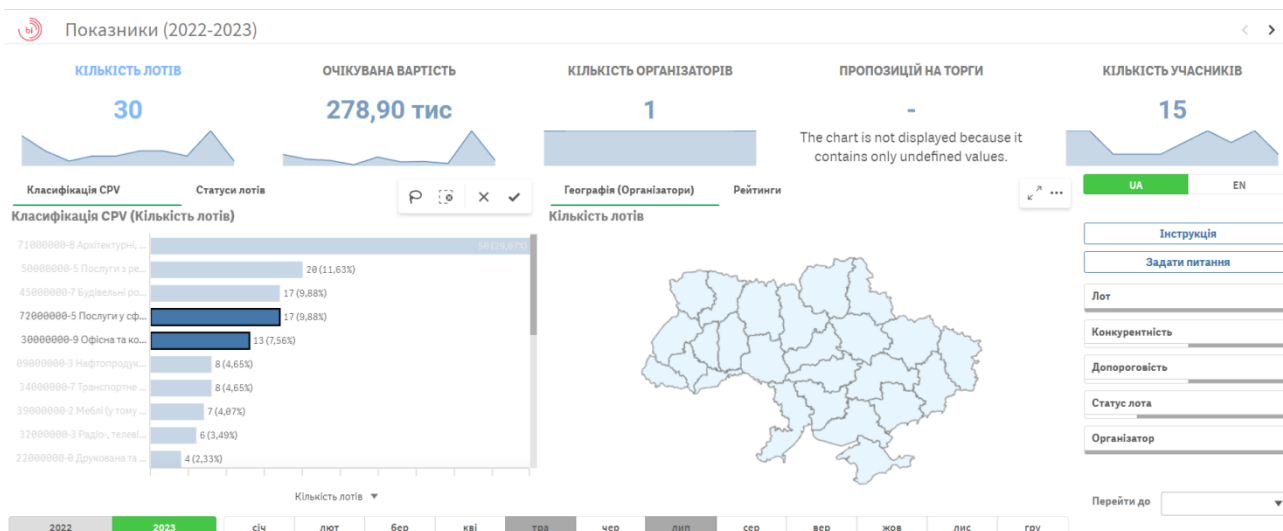

Рис.2.13 Загальна характеристика ІКТ-закупівель на Прозоро ПСР у 2023 році

Таким чином, у 2023 році на реалізацію проектів цифровізації діяльності ПСР витрачено у 4,5 рази більше коштів, ніж у 2022 рис. 2.14.

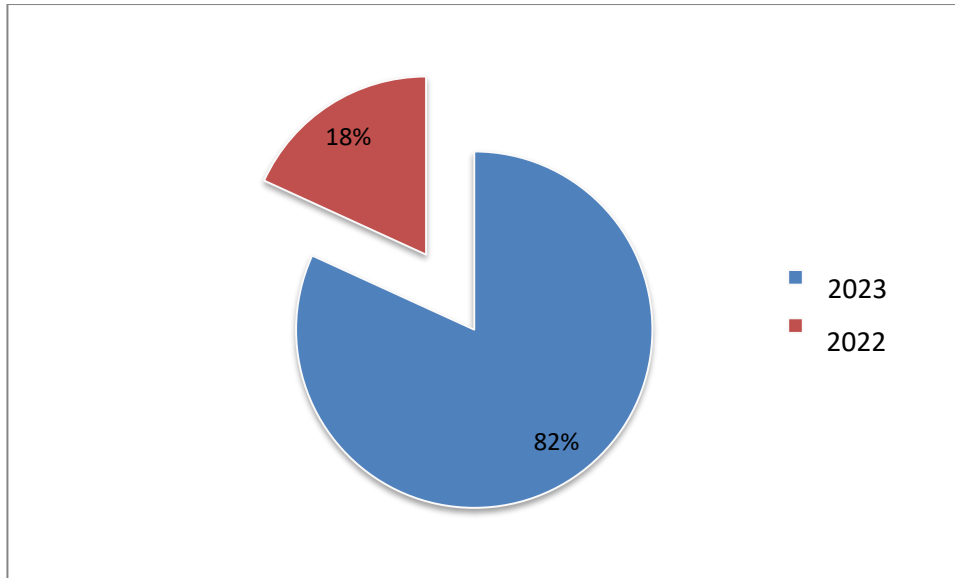

Рис. 2.14 Співвідношення витрат на цифровізацію ПСР у 2022-2023 роках

За сприяння міжнародних програм, зокрема, U-lead з Європою та фонду Східна Європа, проводиться навчання представників місцевого самоврядування та працівників відповідних органів, зокрема розроблено інвестиційний паспорт громади, іміджеві заходи, розвиваються електронні інструменти місцевого самоврядування.

У серпні 2021 року Підгороднянською сільською радою (ПСР) прийняте рішення про реалізацію громадського бюджету ПСР. Його характерною особливістю є можливість реалізації проектів, які обрані безпосередньо жителями громади і матимуть вплив на всіх жителів. Після реалізації, блага, отримані в проекті мають бути загальнодоступними (рис.2.15).

Для реалізації проекту громадського бюджету, як зазначено на рис.2.15 Сформовано Е-сервіс «Громадський бюджет». Даний проект реалізовано в рамках швейцарсько-української програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), фінансування та технічна підтримка якого здійснювалася Фондом Східна Європа та Міністерством цифрової трансформації, урядом Швейцарії.

Рис.2.15 Характерні особливості громадського бюджету ПСР (сформовано автором на основі [25])

Візуалізацію платформи наведено на рис.2.16.

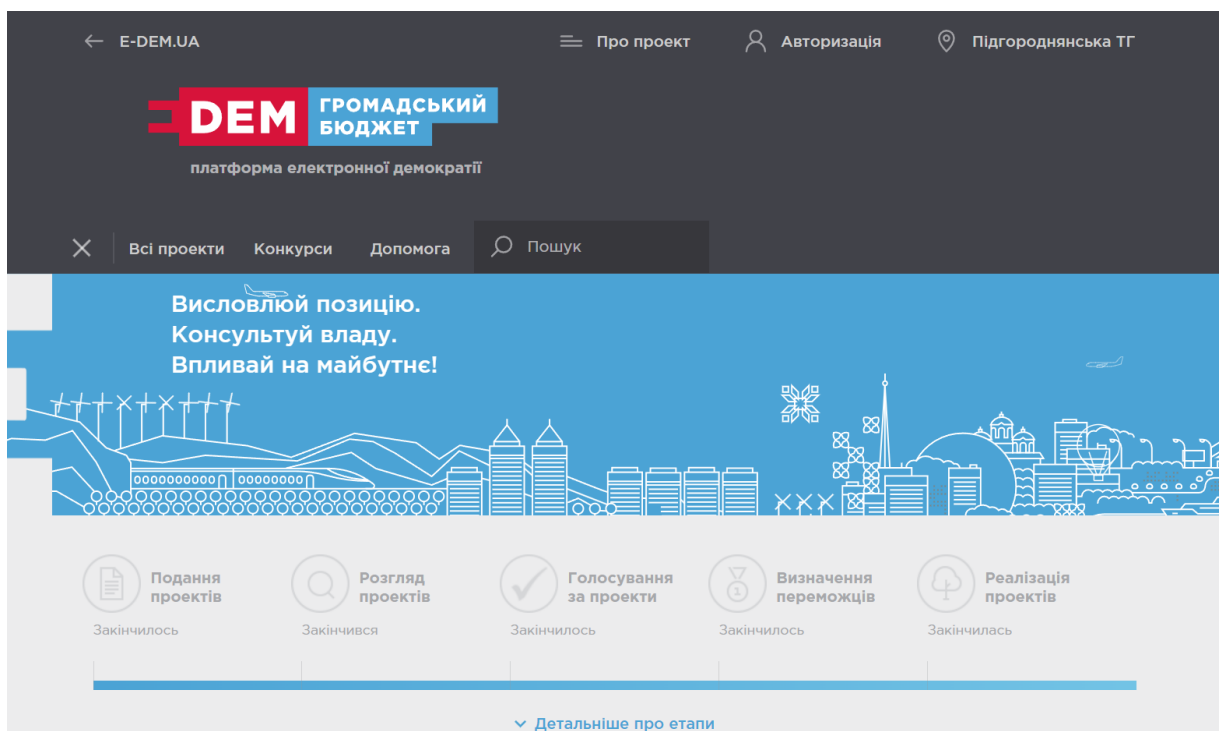

Рис.2.16 Загальний вигляд платформи Е-сервіс Громадський бюджет Підгороднянської сільської ради [24]

Як видно з рис.2.16 Платформа реалізована таким чином, що дозволяє в реальному часі прослідкувати стан подання проектів та проведення процедур голосування та вибору переможців. Конкурсний відбір проектів проводився у 2021 році та планувалася реалізація до серпня 2022 року; загальний бюджет проектів – 250000 грн. До участі у Громадському бюджеті було подано 4 проектних заявки, всі у категорії спорт із різних сіл громади.

Характеристику проектних заявок наведено на рис. 2.17

Дитячий майданчик "Веселий дворик"	<ul style="list-style-type: none"> • Бюджет - 129800 грн. • місце реалізації - с.Довжанка • кількість голосів - 244
Дитяча відпочинкова зона та ігровий майданчик в громадському просторі стадіону	<ul style="list-style-type: none"> • Бюджет - 49980 грн. • місце реалізації - с.Великий Ходачків • кількість голосів - 152
Вирішення проблеми розвитку дітей та молоді в Підгороднянській ОТГ шляхом створення сучасної інфраструктури для занять спортом	<ul style="list-style-type: none"> • Бюджет - 49900 грн. • місце реалізації - с.Підгородне • кількість голосів - 140
Дитячий майданчик "Казка"	<ul style="list-style-type: none"> • Бюджет - 49930 грн. • місце реалізації - с.Почапинці • кількість голосів - 48

Рис.2.17 Проектні заявки на фінансування із бюджету участі ПСР

Перевагою використання даної системи є:

- Можливість зменшення витрат на підготовку та проведення голосування;
- Зменшення використання паперу (для виготовлення бюлетенів);
- Можливість ідентифікації особи через е-сервіси банківських установ та державних органів, а після цього – використання профілів Гугл та Фейсбук;
- Залучення широкого кола мешканців громади;
- Доступ до інформації 24/7;
- Можливість відслідкувати результати волевиявлення (рис. 2.18).

П.І.Б.	Час голосування	Спосіб голосування
[Redacted] Володимирівна	30.11.2021 23:48	Онлайн
[Redacted] Михайлівна	27.11.2021 19:52	Онлайн
[Redacted] Григорович	26.11.2021 10:43	Онлайн
[Redacted] Михайлівна	25.11.2021 23:46	Онлайн
[Redacted] Антонівна	25.11.2021 22:34	Онлайн

Рис.2.18 Приклад можливості платформи для відслідковування результатів голосування

Також було реалізовано можливість голосування через термінал Приватбанку, підтвердивши вхід за допомогою картки та обравши «Голосування за проекти міст» або через чат бот у Вайбер.

За результатами голосування та в рамках закладеного бюджету переможцями визначено 3 проекти загальною вартістю 230 тис. грн.

У 2022-2023 бюджетних періодах через війну в Україні вирішено призупинити реалізацію Громадського бюджету на території сіл ПСР.

Іншими цифровими інструментами, які в своїй діяльності використовує ПСР є:

1. Платформа електронної демократії DEM, модуль «Консультації з громадськістю». На її основі можлива реалізація:

Обговорень – проект нормативно-правового акту відповідного рівня завантажується і надається можливість коментарів;

Консультацій – завантажується пропонуваній документ з певними пропозиціями, який можна коментувати;

Опитувань – їх можна налаштувати як стандартну анкету, так і опитувальник з ранжуванням балів та оцінок.

2. Платформа електронної демократії DEM, модуль «Місцеві петиції». На її основі можлива реалізація подання петицій в електронній формі для

формування в громадян можливості реалізовувати власне волевиявлення на основі принципів прозорості та демократії.

На даний час перелічені модулі включені до структури сайту ПСР, але для налагодження е-демократії не використовувалися в Підгороднянській сільській раді.

Цифрові інструменти для здійснення закупівель органами місцевого самоврядування – це використання системи Zakupivli.Pro (Prozorro). Дана система призначена для реалізації як бюджетних (державних) закупівель, так і інших, які носять комерційний характер або електронних торгів. Функціоналом передбачено можливість накладення кваліфікованого електронного підпису (КЕП), можливість відображення прогресу у процесі закупівлі (інформації щодо поданих тендерних пропозицій, укладених договорів, моніторингу стану виконання та контролю) Для прикладу, в жовтні 2023 року з використанням даної системи проведена закупівля багатofункційного пристрою Canon SENSYS MF3010 (рис. 2.19).

The screenshot shows the Zakupivli.Pro interface. At the top, there are navigation buttons: 'Підтримати ЗСУ', 'Знайти закупівлю', 'Зареєструватись', and 'Увійти до кабінету'. Below these are tabs for 'Державні закупівлі', 'Комерційні закупівлі', and 'Аукціони'. The main content area features a search bar and filters for 'Закупівля', 'Питання', 'Скарги', and 'Вимоги'. The primary listing is for 'Багатofункційний пристрій Canon SENSYS MF3010' with an expected value of 10 500,00 грн (without VAT). A green 'Переглянути' button is visible. On the right, there is a section for 'Інформація про замовника' (Bidder Information) for 'Підгороднянська сільська рада', including details like 'Код ЄДРПОУ: 14029197' and 'Адреса: Україна, 47721, Тернопільська область, с.Підгородне, Зелена, 2'.

Рис. 2.19 Приклад використання системи Zakupivli.Pro в діяльності ПСР

Загалом, за період з 2015 року, в даній громаді із використанням Прозоро було проведено майже 600 закупівель, загальною вартістю більше 173 млн.грн., до яких залучено більше 200 учасників (рис. 2.20)

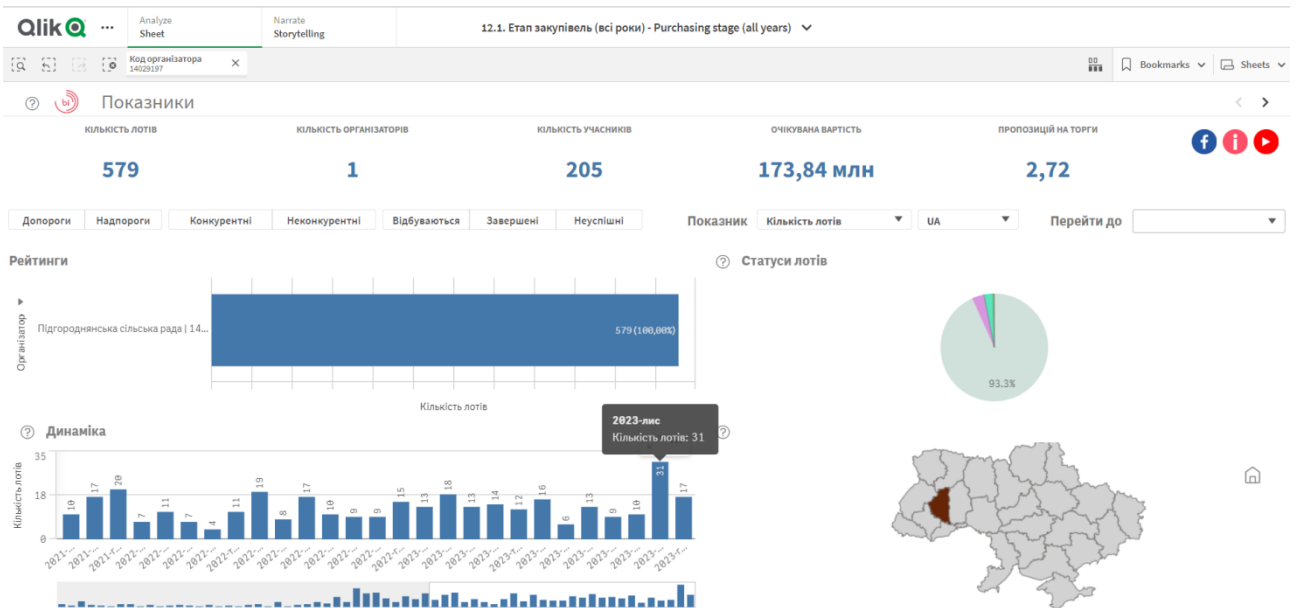

Рис. 2.20 Загальна характеристика та динаміка закупівель ПСР

Окрім того, з метою забезпечення рівного доступу всіх мешканців ОТГ до дошкільної освіти, реалізовано можливість подання електронної заявки в садочки ПСР (рис. 2.21).

The form is titled 'Подача заявки в електронну чергу в садочок' (Submitting an application for an electronic queue for a preschool). It includes the following sections:

- Інформація про дитину:**
 - Прізвище: *
 - Ім'я: *
 - По батькові: *
 - Серія та номер свідоцтва про народження: *
 - Дата народження: *
- Адреса проживання дитини: ***
 - село Підгороднє
 - вулиця
 - Номер будинку: *
 - Номер квартири:

Рис. 2.21 Візуалізація е-інструменту подачі зявки на чергу в дитячий садочок ПСР

Для того, щоб зареєструвати дитину до дошкільного навчального закладу, необхідно ввести персональні дані дитини та її законного представника,

інформацію про пільги на першочергове або позачергове зарахування, а також обрати садочок, який дитина буде відвідувати.

ПРОЕКТНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ РОЗДІЛ

3.1 Шляхи вдосконалення роботи фінансового відділу Підгороднянської сільської ради в умовах цифрової економіки

Для розроблення пропозицій щодо оптимізації роботи фінансового відділу Підгороднянської сільської ради пропонуємо використати метод бенчмаркінгу як порівняння показників діяльності Підгороднянської сільської ради із стандартним еталоном. В якості такого еталону чи еталонних рішень щодо вдосконалення фінансової діяльності органів місцевого самоврядування оберемо Звіт про результати оцінювання управління фінансами об'єднаних територіальних громад, підготований експертами програми USAID DOBRE [6]. Варто зазначити, що ця програма є одним із прикладів реалізації співпраці між місцевою владою, бізнесом, освітніми закладами для стимулювання регіонального розвитку [16].

Даний звіт підготований експертами в сфері державного управління на основі аналізу діяльності 50 громад в різних регіонах України, в т.ч. в Тернопільській області за 2017-2018 роки за напрямками формування бюджету, його затвердження, збору доходів, їх адміністрування, виконання бюджету, оприлюднення бюджетної інформації, ведення бухгалтерського обліку, складання бюджетної та фінансової звітності, здійснення закупівель, управління активами та проведення аудиту. Командою проекту були розроблені пропозиції щодо вдосконалення фінансового управління громад, розроблені на основі моніторингу змін, отриманих в ході імплементації проекту. В Тернопільській області учасниками цього проекту були громади – сусіди Підгороднянської ТГ (Байківецька сільська ОТГ, Великогаївська ОТГ), можна вважати, що вихідні характеристики діяльності у них були схожими. Також у проекті брали участь інші громади Тернопільщини – Для того, щоб оцінити наявну ситуацію в громади додатково до показників, описаних в розділі 2 було проведено

опитування працівників фінансового відділу, результати якого наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Результати опитування працівників фінансового відділу
Підгороднянської СР

Питання	Відповідь
Яка кількість працівників працює в фінансовому відділі? Їхні посади, освіта, стать і який вік працівників?	Згідно штатного розпису фінансового відділу затверджено 3 штатних одиниці (Начальник та 2 головних спеціаліста), а фактично працює 2 штатні одиниці. Освіта в працівників вища економічна, магістерського ступеня. Стать працівників жіноча, вік 40-43 роки.
Чи виникають труднощі у роботі з програмним забезпеченням у працівників старшого віку?	Так. З цією проблемою колектив справляється спільною взаємодопомогою.
Що змінилося в роботі відділу з війною?	В умовах дії воєнного стану змінилося проведення видатків. Відповідно до постанови КМУ від 9 червня 2021 року № 590 «Про затвердження порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» появився термін черговість видатків відповідно до пріоритетності. Так, для прикладу першочергово проводиться фінансування видатків на національну безпеку та оборону. Друга черга це оплату праці, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, продукти харчування, соціальне забезпечення, ремонт ПРУ тощо. Третя черга інші видатки. Це в свою чергу призвело до того, що багато робіт, які були заплановані в бюджеті на 2022 рік не профінансувалися. Протягом 2023 року даний порядок розширився та дав можливість здійснювати фінансування запланованих видатків.
Які недоліки в роботі потребують покращення?	Поки що єдиний недолік – це війна, на яку ми не можемо вплинути. В разі вимкнення електроенергії відділи не можуть працювати на всі 100% і уся робота через програму «LOGIKA» зупиняється. Для вирішення цієї проблеми і покращення роботи відділів закупили генератори.

Як видно із опитування та даних аналізу (розділ 2), працівники відділу виконують функції в межах своєї повноважень, освіти та досвіду, існує можливість додаткових консультацій із розробниками програмного забезпечення в разі виникнення проблемних моментів. Таким чином, висновок Звіту [6, 5] про те, що організаційна структура не завжди є логічною не справджується.

Один із висновків Звіту – для вдосконалення роботи органів місцевого самоврядування в фінансовій сфері необхідно забезпечити максимально-можливу прозорість. В Підгороднянській ОТГ створено та функціонує веб-сайт, на якому вже розміщено значну частину інформації щодо формування бюджету, закупівель та інших аспектів життя громади. Водночас, необхідно продовжувати розвивати цей напрям роботи для формування вищого рівня довіри.

Одним із таких інструментів, які допоможуть мешканцям громади бути впевненими в цільовому використанні коштів може стати Публічний модуль аналітики BI Prozorro (рис.3.1).

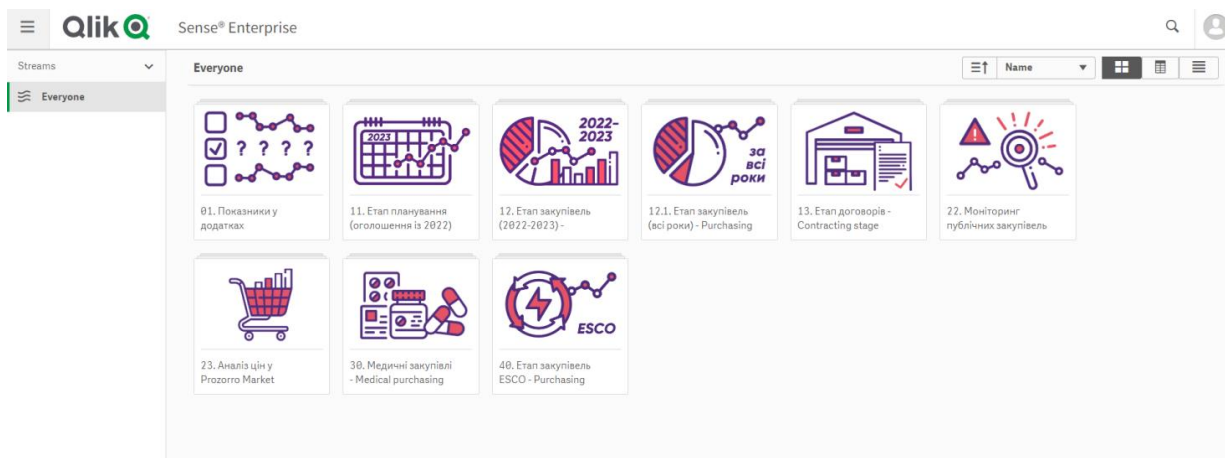

Рис. 3.1 Візуалізація модуля аналітики у сфері громадських закупівель BI Prozorro [31]

Даний модуль можна інтегрувати на основну сторінку веб-сайту громади, де вже містяться інші модулі е-демократії, розглянуті у розділі 2.2.

Як видно із рис. 3.1, модуль дозволяє використовувати сучасні розробки у сфері Business Intelligence, тобто, бізнес-аналітики як системи інструментів аналізу великих масивів даних за допомогою програмних застосунків з метою

прийняття ефективних та обґрунтованих управлінських рішень [12]. Даний інструмент, розроблений командою громадських активістів Дозорро сприяє підвищенню рівня поінформованості громадян та журналістів у сферах громадських закупівель. Переваги даного інструменту:

- має зручний інтерфейс для роботи;
- використовує дані системи закупівель Прозорро;
- охоплює широкий спектр функцій бізнес-аналізу;
- дає можливість генерувати власні дані на основі різних критеріїв відбору та наявності функції порівняння за цими критеріями;
- має зручну та ефективну візуалізацію;
- у відкритому доступі є навчальні матеріали, необхідні для роботи користувача.

Пропонуємо щоб посилання із головної сторінки одразу перенаправляло користувача на сторінку, згенеровану для Підгороднянської сільської ради, щоб користувач не витрачав часу на пошук останньої як організатора тендерних торгів через введення коду ЄДРПОУ. На нашу думку, це підвищить рівень довіри громадськості до прозорості дій керівництва ПСР у проведенні тендерів на закупівлі товарів та послуг в межах її повноважень (рис. 3.2).

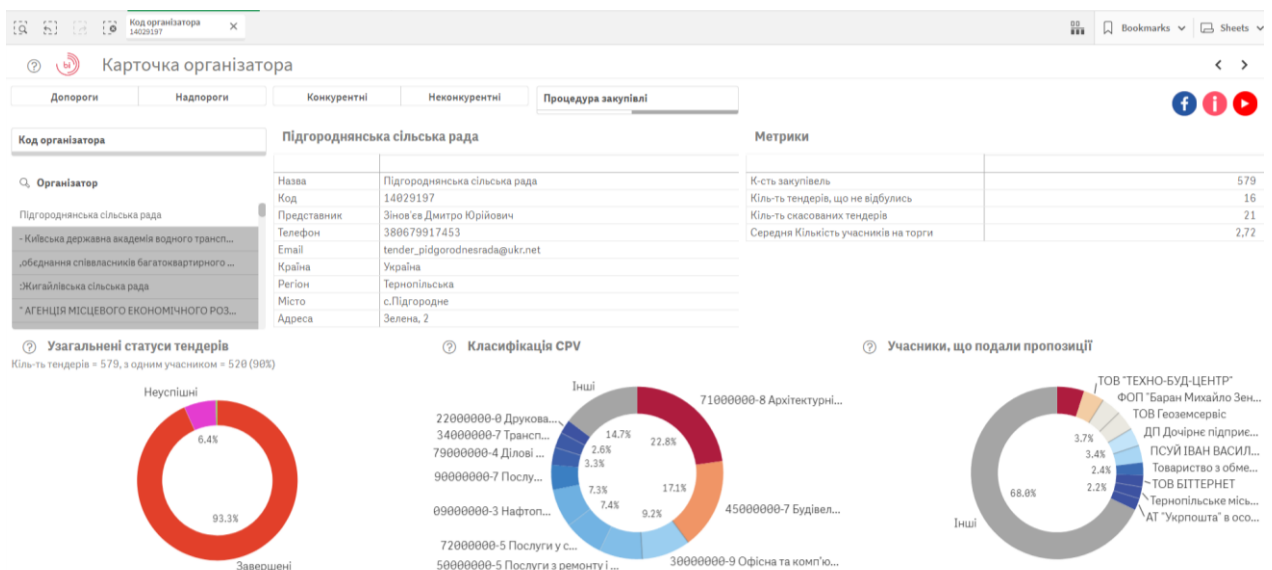

Рис. 3.2 Варіант візуалізації посилання з сайту ПСР на її сторінку ВІ ProZorro (зображення з сайту)

Далі зацікавлений користувач зможе самостійно генерувати необхідні йому дані для аналізу згідно обраних показників і розрізі обраних критеріїв та періодів (рис. 3.3).

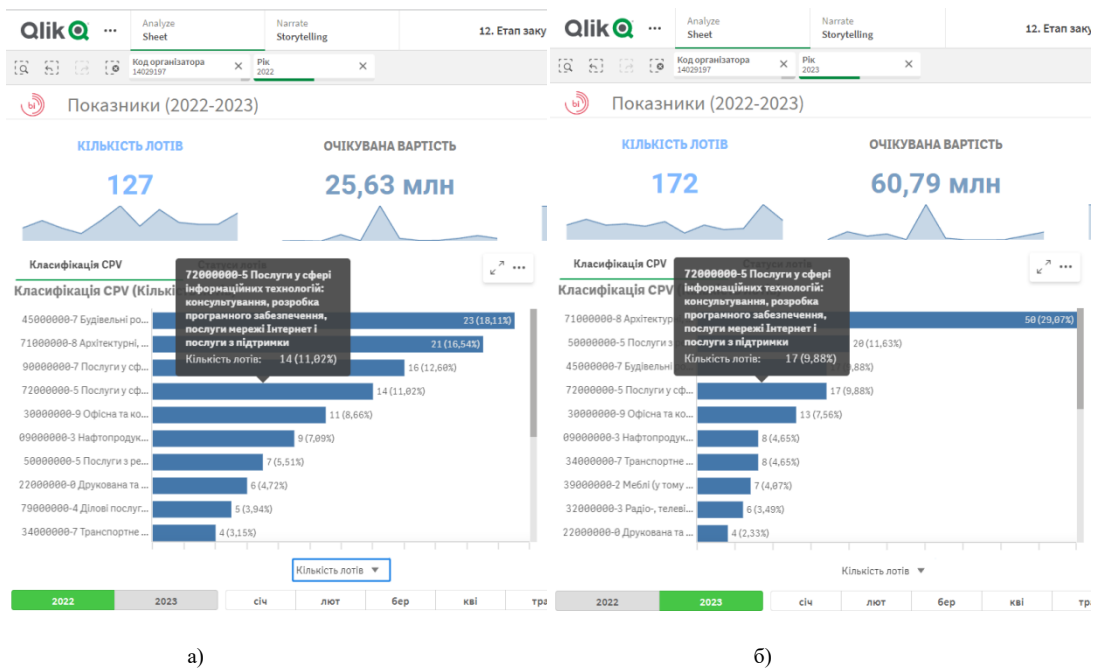

Рис. 3.3 Варіант візуалізації порівняльної аналітики ПСР на ВІ Prozorro за 2022 (а) та 2023 (б) роки (зображення з сайту)

Іншими можливостями підвищення рівня «присутності» ПСР в мережі, надання швидких послуг на запити користувачів є розробка цифрових за стосунків. Більш детально проекти таких рішень розглянемо далі.

3.2 Проектні пропозиції щодо вдосконалення підходів до цифровізації Підгороднянської сільської ради

Доходи бюджету формуються в т.ч. за рахунок надходжень місцевих податків та зборів. Одним із таких податків є плата за землю, на якій розташовуються приватні будинки мешканців громади або за земельні ділянки, якими вони володіють. Для наповнення бюджету важливою є своєчасність сплати податків. З іншого боку, розмір та рахунок для сплати податку щороку може змінюватися. Відповідно до чинного законодавства, контролюючі органи нараховують суму податку фізичним особам і повинні надіслати їм податкове

повідомлення до 1 липня про розмір нарахованої суми за минулий рік. Якщо вчасно не сплатити даний податок, то починає нараховуватися пеня. Водночас, часто трапляється, що мешканці громади забувають вчасно оплатити податок, гублять податкове повідомлення із зазначеними реквізитами та сумою податку для оплати. Для того щоб забезпечити можливість отримувати інформацію щодо податків із додаткового джерела, пропонуємо ПСР розробити власний чат-бот для Телеграму або Вайберу. Він також може бути налаштований для надання користувачам іншої необхідної довідкової інформації, наприклад, контакти сільських рад, старост, години прийому громадян та ін. Окремо варто передбачити розділ «Часті запитання». Споживачеві може бути зручно одразу сплатити податок або окремі послуги комунальних підприємств, наприклад, сплатити за користування централізованим водопостачанням або за вивезення твердих побутових відходів. Для цього пропонуємо пов'язати даного бота із сервісом швидкої оплати LiqPay. Після авторизації, наприклад, через банківську установу, клієнт зможе оплачувати вищезазначені послуги.

Для вирішення невідкладних питань можна запропонувати «Гарячу лінію». Тоді додатково необхідно буде створити робоче місце «оператора кол-центру». Чат-бота можна налаштувати таким чином, що звернення в кол-центр переадресовуватимуться виключно в години роботи такого центру.

Для того, щоб визначити чи потрібно приймати окремого працівника для роботи в такий кол-центр, чи цю роботу може виконувати існуючий працівник сільської ради, скористаємося методикою, описаною в [26], табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок завантаженості кол-центру ПСР

Показник	Значення
1. Кількість мешканців громади (за даними 2021 року)	7418
2. Кількість ВПО (за даними 2023 року)	122
3. Прийнято для розрахунку, осіб (1+2)	7500
4. Частка економічно активного населення	54,3%
5. Частка населення пенсійного віку	29,6%
6. Частка населення, яке може скористатися послугами «гарячої лінії» (4+5)	83,9%
7. Кількість мешканців – потенційних отримувачів послуг, осіб (3*6)	6300
8. Дзвінків на рік на одного мешканця	2

9.	Кількість робочих днів	250
10.	Загальна кількість дзвінків щороку (7*8)	12600
11.	Середня кількість дзвінків за день (10/9)	50
12.	Тривалість дзвінка, хв	4.9
13.	Середньоденна тривалість роботи «гарячої лінії», хв. (11*12)	245

Як видно із таблиці 3.2, робота «Гарячої лінії» не передбачає повної зайнятості, тому її може виконувати працівник сілради за додаткову оплату (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Визначення розміру доплати

Показник	Значення
Середня робітна плата працівника кол-центру в Тернопільській області, грн. (повна зайнятість)	10000,00
Середньоденна тривалість роботи, год.	4
Розмір доплати, грн.	5000,00

Джерело: розраховано на основі [22]

Оскільки працівники фінансового відділу не мають достатньої кваліфікації для того щоб розробити бота самотужки, пропонуємо використати послуги фрилансу.

Для прикладу, ми обрали біржу фрилансерів Freelancehunt і пропонуємо скористатися послугами фрилансера – розробника ботів на основі Python, який має найвищий рейтинг. Вартість його послуг коливається від 500 грн. до 14665 грн., залежно від рівня складності. Пропонуємо замовити роботу, аналогічну до вже реалізованої раніше – розробка чат-боту для Telegram, вартість якого складає 4000,00 грн. (рис. 3.4).

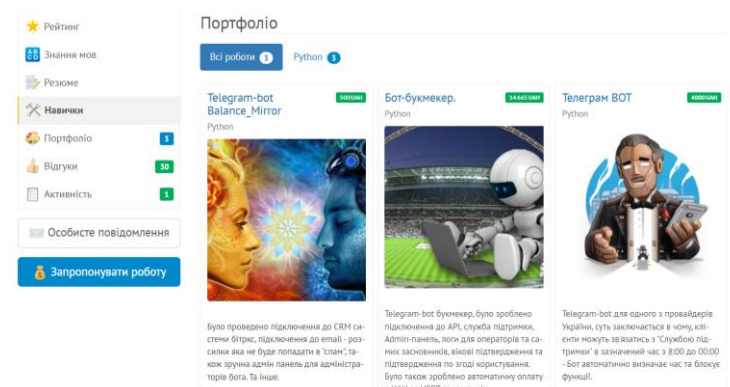

Рис. 3.4 Пропозиції фрилансерів щодо розробки чат-ботів

Таблиця 3.4

Розрахунок витрат на створення чат-боту ПСР та налагодження роботи «Гарячої лінії», грн.

Показник	Значення
Створення чат-боту	4000,00
Середньорічний фонд оплати праці, грн.	60000,00
Витрати на послуги зв'язку для юридичних осіб, в т.ч.: Підключення глобальної телекомунікаційної послуги з кодом «0-800» з виділенням «простого» номеру	900,00
Сума щомісячної плати	300,00
Всього на рік	50,00
	64900,00

Джерело: розраховано на основі [27]

Іншим шляхом формування прозорості та стимулювання участі громади є створення мобільного застосунку. Такі застосунки активно впроваджуються як засіб комунікації у багатьох громадах України. Дані технології лише починають впроваджуватися, тому характеризуються високим ступенем невизначеності, який треба враховувати при розробці математичного інструментарію та комп'ютерних технологій [2, 237].

В ході дослідження ми вивчили досвід адаптації та використання мобільних додатків муніципалітетами Португалії [33]. Перевагою Португалії є велика кількість муніципалітетів (308), що дає змогу отримати значну кількість даних, необхідних для проведення дослідження.

Порівнюючи використання сайтів, соціальних мереж та мобільних застосунків, наукові дійшли таких висновків:

1. Вищий рівень надання послуг е-урядування спостерігається в більш багатих, фінансово-незалежних муніципалітетах, в яких вища густина населення та забезпечується кращий рівень соціально-економічного розвитку.
2. Муніципалітети, як правило, використовують дешевші та простіші розробки та відмовляються від впровадження більш прогресивних.

3. Залежно від рівня економічного розвитку території (від бідніших до багатших), муніципалітети надають е-інформацію у такій послідовності:
 - 3.1) доступ до урядової інформації;
 - 3.2) е-послуги;
 - 3.3) е-участь – цифрові інструменти для участі громадян в прийнятті рішень.
4. Використання соціальних-медіа, зокрема, соціальних мереж типу Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube є інтенсивнішим в тих муніципалітетах, де є вищий рівень конкуренції на виборах.
5. Як правило інформація, яка надається через мобільні застосунки дублює ту, що була раніше розміщеною на сайтах, соціальних мережах та Ютубі, а ті можливості, які мають мобільні застосунки в сфері цифровізації послуг практично не використовуються.

Дослідження, проведені у 2021 році показали, що лише 40% муніципалітетів використовували у своїй практиці мобільні застосунки, загальні характеристики яких наведено на рис. 3.5.

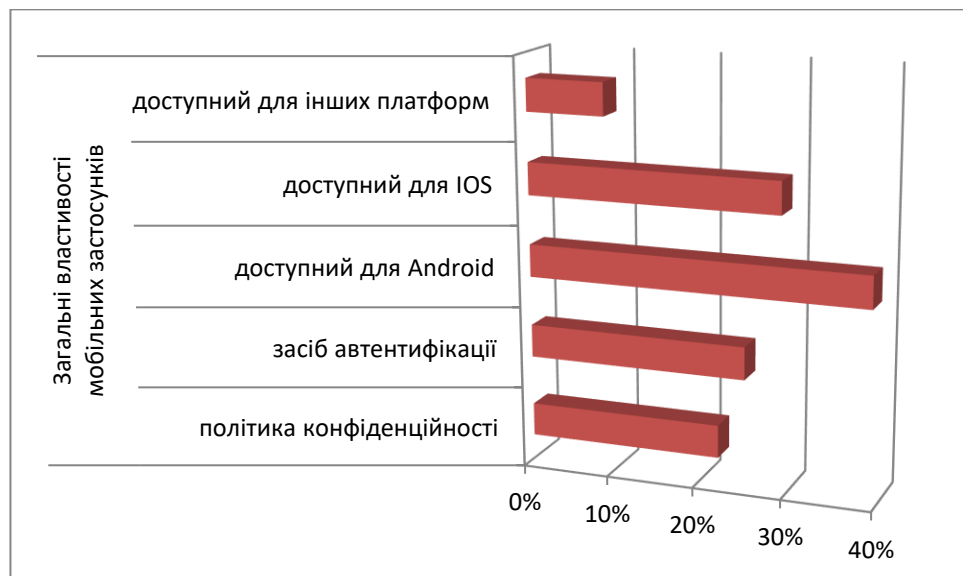

Рис. 3.5 Загальні властивості мобільних застосунків в муніципалітетах Португалії (сформовано на основі [33])

Таким чином, найбільше – майже 40% мобільних за стосунків є доступними до встановлення на Android, а трохи менше 30% - для IOS. Найчастіше (у більш ніж 25% випадків) в за стосунках розміщується інформація про муніципальні новини (28%), корисні контакти (30%), календар подій (31%), інформація для туристів (32%) (рис. 3.6).

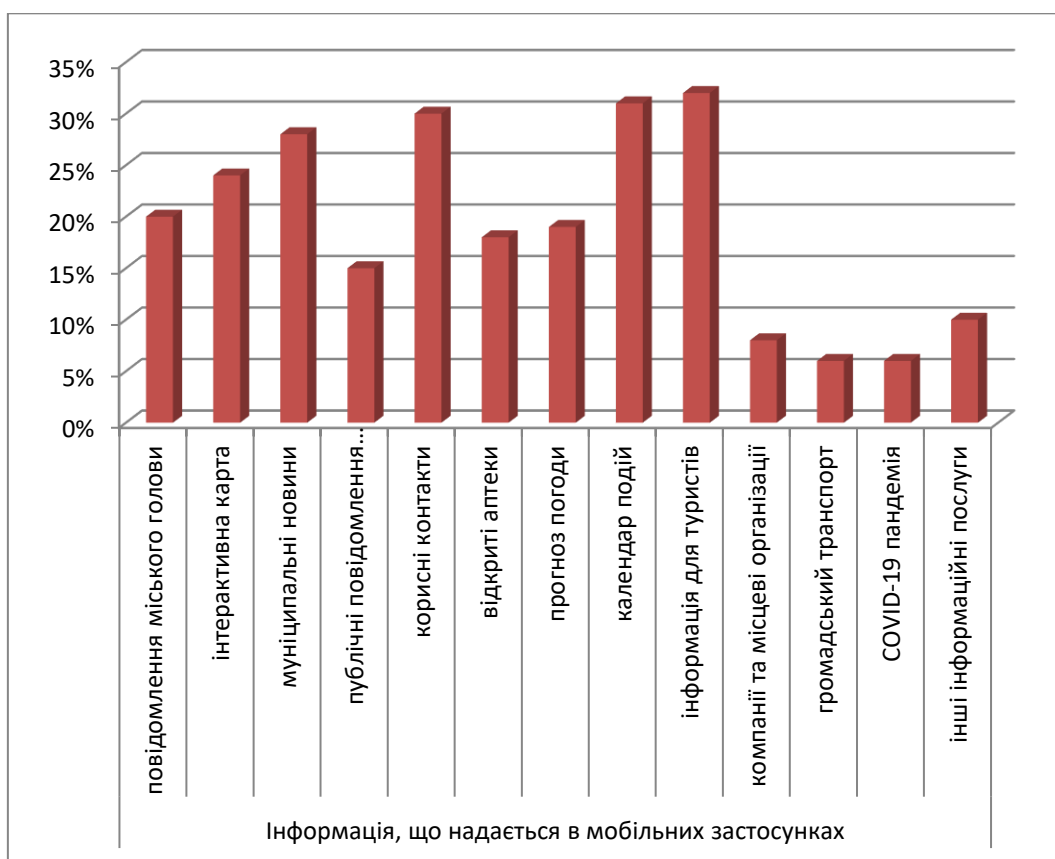

Рис. 3.6 Інформація, яка наведена в мобільних за стосунках

Щодо послуг, які можуть надаватися через мобільні застосунки, то найбільшою популярністю у замовників користуються графіки вивезення сміття (12%) та доступ до онлайн послуг (10 %) (рис.3.7).

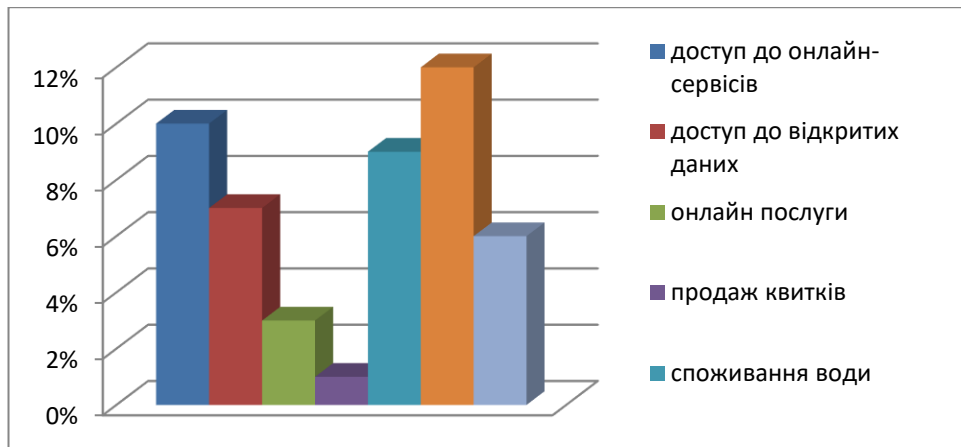

Рис. 3.7 Інформація щодо послуг, яка надається в мобільних додатках муніципалітетів Португалії

Найменше пропозицій є в розділі «е-участь» – лише 5 позицій, порівняно з розділом «Інформація» - 13 позицій. Найчастіше використовуються «Повідомлення про інциденти» - 25% та «Пропозиції та скарги» - 21% (рис. 3.8).

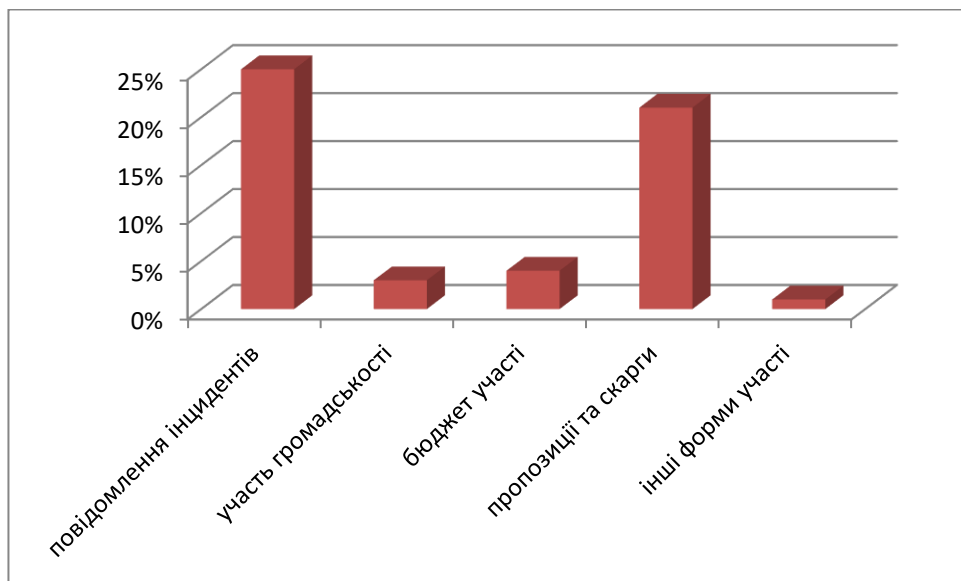

Рис. 3.8 Доступність до е-послуг в мобільних застосунках

Іншим кейсом є реалізація в рамках Програми Digital Experts мобільного застосунку для Міської ради Глостера та Ради округу Глостершир [30] ‘My Council / Report it’ App. За підрахунками представників проекту, використання застосунку дало можливість скоротити кількість витрат на обслуговування телефонних дзвінків та e-mail на 10%, що еквівалентно £101854 на рік.

В Тернопільській об'єднаній громаді також впроваджується мобільний застосунок. На основі аналізу витрат на його створення можемо розробити прогноз вартості мобільного застосунку ПСР.

За даними сайту Clarity Project [32] та Terminovo [34] вартість розробки проекту становила 895000,00 грн.:

- Послуги з розробки ПЗ (реєстрів) – 440000,00 грн.;
- Послуги зі створення базового функціоналу мобільного додатку «е-Тернопіль» - 215000,00 грн.;
- Розширення бази даних реєстрів – 240000,00 грн.

Враховуючи різницю у розмірах громад, зокрема, за чисельністю населення Тернопільська ТГ у 32 рази більша, та ринкові ціни на розробку мобільних за стосунків [35], пропонуємо встановити проектну ціну на рівні 200000,00 грн. Вона передбачатиме розробку мобільного за стосунку із функціоналом середньої складності, на яку знадобиться від 4 до 6 місяців. Додаток інтегрується із сайтом, сервісом, платіжними системами. Користувач має особистий кабінет, може авторизуватись через соцмережі.

Бюджетом ПСР не передбачено витрат на розробку мобільного за стосунку, тому варто розглянути можливість отримання фінансування від міжнародних донорських організацій.

Пропонуємо обрати в якості донорської програму EGAP, яка фінансується урядом Швейцарії, і спрямована на підтримку впровадження е-демократії на різних рівнях влади в Україні. За 8 років свого функціонування в Україні, вони залучили до реалізації проектів цифрової трансформації 497 ОМС. Бюджет програми складає понад 11 млн. швейцарських франків [3].

Враховуючи масштабність проекту, пропонуємо проводити його реалізацію в три етапи (3 роки), поступово нарощуючи функціонал мобільного застосунку. Така черговість дозволить на кожному наступному етапі не лише додавати нові функції, але й покращувати роботу існуючих та усувати недоліки на основі звітів та аналітики про використання цифрових інструментів.

Основні характеристики реалізації проекту протягом першого року
реалізації

Назва етапу	Графік виконання протягом першого року реалізації проекту, місяці												Відповідальна особа	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Узгодження рішення щодо впровадження нових цифрових інструментів в роботу ПСР														Сільський голова, старости, керівник фінансового відділу
Пошук фірм/фрилансерів для реалізації технічних рішень														Працівник фінансового відділу
Розробка та узгодження технічних завдань														Працівник фінансового відділу, Консультанти міжнародних проектів
Проведення тендерів														Фінансовий відділ
Розробка чат-боту														Фрилансер
Інтеграція ВІ Prozogo на існуючий сайт компанії														Служба підтримки сайту
Підбір оператора кол-центру														Кадровик
Розробка мобільного застосунку														Фірма-переможець тендеру
Запуск мобільного застосунку														Відповідальний виконавець
Попередня оцінка результативності проекту через опитування, аналітику														Сільський голова, старости, керівник фінансового відділу

Після оцінки попередніх результатів реалізації, буде прийнято рішення про подальші зміни та поправки, які треба внести для реалізації проекту.

Для планування наступних етапів розробки мобільного за стосунку необхідно буде залучати контрагентів ПСР для узгодження рішень щодо

можливості інтеграції систем різних фірм (наприклад для повідомлень про аварії, невивезене сміття, поломки контейнерів та ін.). тому доцільно, щоб одразу був призначений менеджер проекту, яким би знав основи проектного менеджменту і міг би ефективно управляти пов'язаними процесами.

Загальні витрати на реалізацію проектних рішень становитимуть 264900,00 грн.:

Розробка чат-боту – 4000,00 грн.;

Організація «Колл-центру» 60900,00 грн.

Інтеграція VI Prozorro на сайт – безкоштовно, в рамках існуючих договорів;

Розробка мобільного за стосунку – 200000, грн..

Загалом, реалізація запропонованих заходів матиме для громади порівняно незначний економічний ефект – у розмірі 10% економії на витрати зв'язку. Водночас, потенційний соціальний ефект для громади буде неспівмірно значущішим:

- підвищення поінформованості населення про діяльність ОМС,
- зростання залученості громадян до процесів місцевого управління,
- підвищення рівня прозорості роботи органів місцевого самоврядування,
- зростання довіри з боку громади до роботи ОМС,
- вдосконалення рівня сервісу послуг ОМС,
- посилення демократизації громади.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Організація діяльності в сфері техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій на території Підгороднянської сільської ради

У Підгороднянській сільській раді у травні 2022 року створено комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Підставою для створення такої комісії стало відповідне Типове положення про регіональну місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, затверджене постановою КМУ від 17.06.20115 № 409 та частина 6 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Відповідно до рішення виконавчого комітету Підгороднянської сільської ради, до складу цієї комісії входять:

- сільський голова,
- його заступник,
- начальник з ДПРЧ з ДПРЗ ГУДПНС України в Тернопільській області,
- начальник відділу загальної та організаційної роботи сільської ради,
- секретар сільської ради;
- секретар виконавчого комітету сільської ради;
- начальник фінансового відділу сільської ради;
- начальник відділу освіти, культури, молоді та спорту сільської ради;
- керівник КП «Підгороднянське»;
- начальник відділу бухгалтерського обліку сільської ради;
- старости сіл, які входять до Підгороднянської ТГ.

Відповідно до положення, основне завдання комісії полягає у координації дій всіх суб'єктів господарювання, які функціонують на території громади, у випадку надзвичайних ситуацій. Комісія також повинна:

- оповіщувати населення та сили цивільного захисту про надзвичайні ситуації,

- навчати правильно діяти в таких ситуаціях,
- залучати необхідні служби до усунення наслідків техногенних катастроф,
- надавати гуманітарну допомогу постраждалим,
- проводити за потреби евакуацію населення та ін.

Щоб забезпечити ефективну роботу, створено консультаційний пункт з питань цивільного захисту населення в Підгороднянській сільській раді.

Для прикладу, комісія визначила, що на території Підгороднянської сільської ради розташовано 5 об'єктів (автозаправні станції, авто газозаправна та газорегулюючі станції), які можуть становити небезпеку для населення. Було прийняте рішення про необхідність інформування населення про небезпеку перебування у зоні 50 метрів від заправних станцій та ближче ніж 100 метрів до магістральних газопроводів.

Для забезпечення ефективного та вчасного оповіщення населення впроваджуються передові розробки вітчизняних науковців. Зокрема, розроблена інформаційно-аналітична система автоматизованого моніторингу викидів тепла і виявлення потенційно небезпечних пожеж на території України. Система працює на основі даних, зібраних штучними супутниками Землі, які знаходяться на геостаціонарній орбіті.

Орієнтовно щогодини система формує оперативні повідомлення про виявлені нові теплові аномалії (ділянки поверхні з температурою, суттєво вищою за номінальну). Оперативні повідомлення передаються фахівцям ДСНС України. Для їхнього перегляду можна використовувати будь-який гаджет, у тому числі смартфон.

Використання в роботі працівниками ДСНС супутникових даних є однією з можливостей оперативно виявити пожежу та встановити особи паліїв сухої трави і сміття. Ця система розроблена спільно Українським гідрометеорологічним інститутом ДСНС України та НАН України [28].

4.2 Особливості організації охорони праці в Підгороднянській сільській раді

Для забезпечення ефективного проведення заходів з охорони праці на території громади розробляється комплекс документів, який охоплює:

- Положення про систему управління охороною праці;
- Положення про порядок проведення навчання та перевірку знань з питань охорони праці;
- Положення про службу охорони праці;
- Перелік професій, посад і видів робіт на які розроблені інструкції з охорони праці;
- Інструкцію з охорони праці при роботі на комп'ютерах;
- Інструкції з охорони праці для окремих працівників сільської ради;
- Програму проведення вступного інструктажу;
- Комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці, планів, програм поліпшення умов праці, запобігання виробничому травматизму.

Керівники виконавчих органів сільської ради повинні забезпечити:

- приведення у відповідність до вимог системи стандартів безпеки праці та вимог правил охорони праці обладнання, що експлуатується, а також своєчасне проведення його ремонту та випробувань, удосконалення систем огорожувальних та запобіжних заходів;
- систематичний контроль стану виробничого середовища, загазованості, запиленості повітря робочої зони, рівнів шуму, вібрації, випромінювання, освітлення, температурного режиму тощо, паспортизації вентиляційних установок, їх своєчасного ремонту і чистки та проведення атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;
- своєчасність проведення навчань з питань охорони праці;
- наявність засобів індивідуального захисту, відповідно до типових галузевих норм безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів;

- дотримання режиму праці та відпочинку, проведення оздоровчих заходів щодо зниження нервово-емоційних навантажень, проведення періодичних медичних оглядів, оздоровчих і профілактичних заходів;
- здійснення інших заходів, відповідно до вимог нормативно-технічної документації та планів роботи [19; 21].

Працівники при виконанні обов'язків повинні:

- неухильно дотримуватись та своєчасно виконувати розпорядження, положення, інструкції, рекомендації та доручення в сфері охорони праці;
- виконувати положення робочих інструкцій та з питань охорони праці;
- своєчасно проходити інструктажі з охорони праці;
- виконувати тільки роботи по яким отримано інструктаж;
- співпрацювати з керівництвом у справі створення безпечних і нешкідливих умов праці;
- негайно повідомляти про нещасний випадок або погіршення самопочуття відповідального за охорону праці.

При нещасному випадку негайно призупинити роботу. Виключити при потребі обладнання, приступити до надання першої медичної допомоги потерпілим, вжити заходи для ліквідації аварійної ситуації, негайно доповісти про випадок керівництву та відповідальному за охорону праці.

ВИСНОВКИ

На основі проведених досліджень можна зробити наступні висновки.

Цифрова економіка передбачає зміну підходів до організації бізнес-процесів суб'єктів господарювання через використання такої інструментарію як бізнес-аналітика, хмарні сервіси, великі дані, спеціалізоване програмне забезпечення. Не залишаються осторонь процесів цифровізації і органи місцевого самоврядування, роль яких трансформується у воєнний час, і очікується наступна трансформація у післявоєнний. Зокрема, передбачається, що ОТГ повинні не лише сприяти економічному зростанню, підвищенню рівня прибутковості та розвитку виробництва, але й створити такі умови щоб ВПО та релокований бізнес залишилися і надалі на їх території, тобто, перетворилися на місцевий актив.

Після проведення реформи в Україні, особлива увага експертів з місцевого розвитку приділялася формуванню ефективної системи управління місцевими фінансами, зокрема, за рахунок використання сучасних, не підсанкційних програмних продуктів та впровадження платформ е-врядування.

Підгороднянська територіальна громада була сформована в ході реалізації реформи місцевого самоврядування, шляхом об'єднання 7 сіл. Основними проблемами, з якими стикнулася громада, є дотаційний бюджет, міграційні процеси населення громади. Водночас, за допомогою донорських проектів, серед яких є USAID, Фонд Східна Європа, уряд Швейцарії, розроблено стратегію розвитку ТГ, інвестиційний паспорт, впроваджено цифрові інструменти електронної демократії, серед яких громадський бюджет, петиції, консультації та обговорення, черга в дитячий садочок.

На даний час чимало органів місцевого самоврядування окрім наявності сайту, використовують й інші інструменти для залучення громадян в процеси прийняття рішень, моніторингу фінансово-господарської діяльності. В ході дослідження було вивчено як досвід українських ОМС, так і іноземних, зокрема, Португалії та Великобританії.

Запропоновано впровадження аналогічного цифрового інструментарію в роботу Підгороднянської територіальної громади. Розроблені проектні пропозиції дозволили обґрунтувати доцільність впровадження ВІ Prozorro, чат-боту Телеграм та мобільного застосунку. Реалізація проектних пропозицій матиме вплив не лише на діяльність ПСР, але й її контрагентів, дозволить узгодити окремі аспекти надання цифрових послуг із підприємцями та комунальними службами громади. За оцінками результатів реалізації аналогічних проектів, такі зміни дозволять отримати наступні ефекти: економічний – у формі економії коштів в розмірі 10% комунікаційних витрат, вчасне надходження податків; соціальний – підвищення поінформованості населення, залученості громадян до процесів місцевого управління, підвищення рівня демократизації органів місцевого самоврядування.

Таким чином, незважаючи на те, що в Україні стрімко цифровізуються державні сервіси, існує ще досить великий потенціал для оптимізації шляхів замученості органів місцевого самоврядування до процесів цифровізації економіки, яким необхідно скористатися для більш ефективного розвитку громад, навіть не зважаючи на воєнний стан. Навпаки, інструментарій цифрової економіки дозволить підвищити рівень розвитку демократичних цінностей в суспільстві, сформувати в мешканців громади розуміння своєї причетності до процесів управління соціально-економічним розвитком громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько, О.М. Роль територіальних громад у забезпеченні місцевого економічного розвитку: теоретичні засади дослідження. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7072>
2. Гарматій Н., Мартиняк І., Ціх Г. Класичні та сучасні модулі економіки. Навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2023. 300 с.
3. Головна сторінка програми EGар. URL: <https://egar.in.ua/>
4. Гусаревич, Н. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення електронного голосування в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2021, 9(SI), С. 12-15. URL: <https://doi.org/10.15421/152130>
5. Бородін Євгеній, Наталя Піскоха, Генадій Демошенко Проблеми і переваги цифровізації місцевого самоврядування URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/892/861/>
6. Звіт про результати оцінювання управління фінансами об'єднаних територіальних громад. URL: https://drive.google.com/file/d/15efX-f0fQ8cxV8L2p23cVNW_DBzRzeNi/view
7. Інвестиційний паспорт Підгороднянської сільської ради. URL: https://rada.info/upload/users_files/14029197/cec81d83c0dddd4403841145bc4d806c.pdf
8. Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенько В. А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2017. № 3. С. 13–21. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1703/17kgttme.pdf>.
9. Квітка, С. Цифрові трансформації як сучасний тренд періодичного циклу розвитку суспільства. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. Спецвипуск*. 2020. С. 131–134. URL: <http://doi.org/10.36.030/2664-3618-2020-si-131-134>
10. Квітка, С., Мазур, О. Доступ до мережі Інтернет через мобільні пристрої: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2019, 7(9-10), 5-18. URL: <https://doi.org/10.15421/151944>

- 11.Квітка, С., Титаренко, О., Мазур, О. Оцінка стану цифрового розвитку адміністративно-територіальних одиниць Дніпропетровської області. *Аспекти публічного управління*. 2019, 7(11), 15-25. URL:<https://doi.org/10.15421/151952>
- 12.Коковський, А. Business Intelligence: ще сучасніший ніж 20 років тому. Частина 1. Можливості Business Intelligence для планування, аналізу і моніторингу фінансово-господарської діяльності підприємств. URL:<https://web.archive.org/web/20190307062348/http://www.management.com.ua/ims/ims179.html>
- 13.Котелевець, Д. О. (2022). Тенденції розвитку цифрової економіки в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (5). URL:<https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-03-01>
- 14.Кулинич М. Б., Тенденції становлення цифрової економіки в глобальному економічному просторі. *Modern Economics*. 2019. № 16(2019). С. 57-63. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V16\(2019\)-08](https://doi.org/10.31521/modecon.V16(2019)-08).
- 15.Мартиняк І, Крижанівська К., Цифровізація державних сервісів як елемент підтримки бізнесу. Збірник тез доповідей II Міжнародної науково – практичної конференції *Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, діджиталізація та інновації*.Тернопіль: ТНТУ, 2022. С. 42-44.
- 16.МАРТИНЯК, І.О. Співпраця бізнесу-освіти-влади для розвитку підприємництва у громадах. Тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів „*Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства* “, 2021, 123-123.
- 17.Мартиняк І. Інформаційні системи та технології в управлінні в умовах цифрової економіки Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції учених та студентів „*Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства* “. Тернопіль: ТНТУ, 2022. С.44-45.

18. Мельник, О.І. Джерела фінансування розвитку об'єднаних територіальних громад. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8589/1/70-73.pdf>.
 19. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання «Безпека в надзвичайних ситуаціях» / В.С. Стручок. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А. 156 с. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/39196>.
 20. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах антикризові інструменти у воєнний і післявоєнний період. Посібник для органів місцевого самоврядування. Львів. 2022. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/838/LED.pdf>.
 21. Навчальний посібник «Техноекологія та цивільна безпека. Частина «Цивільна безпека»» / автор-укладач В.С. Стручок. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А. 156 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/39424>
 22. Оператор call центра: середня зарплата у Тернопіль. URL: <https://ua.jooble.org/salary>.
 23. Оптичний Інтернет. URL: <https://columbus.te.ua/shop/internet/optychnyj-internet-region/>.
 24. Платформа e-DEM. URL: <https://budget.e-dem.ua/6125286900>.
 25. Положення «Про громадський бюджет підгороднянської сільської ради». URL: <https://pidgorodnyanska-gromada.gov.ua/news/1632991851/>.
 26. Розрахунок кількості операторів call-центра. URL: <https://www.oki-toki.ua/blog/yak-viznachiti-skilki-operatoriv-potribno-u-vash-kol-czentr>.
 27. Тарифний пакет «Базовий» на глобальну телекомунікаційну послугу з кодом «0-800». URL: <https://www.datagroup.ua/storage/editor/files/tarifi-0800-dlya-novikh-abonentiv.pdf>.
 28. Тепер про факти спалювання сухої трави, листя чи сміття фахівців ДСНС попереджатиме автоматизована система. URL: <https://pidgorodnyanska-gromada.gov.ua/news/1688730323/>.
-

29. Фінансове управління в ОТГ: критерії ефективності, моніторинг та успішні кейси. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11739>.
30. 'My Council / Report it' digital app. URL: <https://www.local.gov.uk/case-studies/my-council-report-it-digital-app>.
31. BI Prozorro. URL: <https://bi.prozorro.org/sense/app/fba3f2f2-cf55-40a0-a79f-b74f5ce947c2/sheet/c852ccc8-1477-4f40-b698-53ea7a57ce1c/state/analysis>.
32. Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/tender/be4e88a3f4ec406a9b9a64e68db6a274>.
33. G.P. Dias Adoption and use of mobile applications by local governments: the case of Portugal URL: <https://doi.org/10.1145/3494193.3494246>.
34. Terminovo. Офіційний сайт. URL: <https://terminovo.te.ua/news/76698/>.
35. Wezom. Офіційний сайт. URL: <https://wezom.com.ua/ua/blog/skolko-stoit-razrabotka-mobilnyh-prilozhenij>.